

**Giresun İlinde Fındık İşleyen ve
Pazarlayan İşletmelerin Yapısal Özellikleri,
Sorunları ve Çözüm Önerileri**

Ali Galip ÇAKIR
Yüksek Lisans Tezi
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı
Prof. Dr. Halil KIZILASLAN

2016
Her Hakkı Saklıdır

**T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Giresun İlinde Fındık İşleyen ve Pazarlayan İşletmelerin Yapısal Özellikleri,
Sorunları ve Çözüm Önerileri**

Ali Galip ÇAKIR

**TOKAT
2016**

Her Hakkı Saklıdır

Ali Galip ÇAKIR tarafından hazırlanan “Giresun İlinde Fındık İşleyen ve Pazarlayan İşletmelerin Yapısal Özellikleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 17 MAYIS 2016 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği / Oy Çokluğu İle Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Prof. Dr. Halil KIZILASLAN

Üye

Prof. Dr. Semiha KIZILOĞLU

Atatürk Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Gülistan ERDAL

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

.....
.....
.....

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

ONAY
.....
Prof. Dr. Mehmet Ali SAKIN
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü V.

02 / 06 / 2016

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdığı yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ali Galip ÇAKIR
17 Mayıs 2016

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

GİRESUN İLİNDE FINDIK İŞLEYEN VE PAZARLAYAN İŞLETMELERİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ali Galip ÇAKIR

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Halil KIZILASLAN

Bu çalışmada, fındık işleyen ve ihracatını yapan işletmelerin yapısal özelliklerini belirlemek, sorunlarını tespit etmek ve çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır. Tam sayım yöntemi ile anket uygulanmış ve 35 işletme ile görüşülmüştür. Araştırmada sonucunda; işletmelerin %80'i şirket statüsünde olduğu, %60'nın şehir merkezlerinde faaliyet gösterdiği, %60'nın modern teknoloji kullandığı ve ortalama 20 işçi ile çalıştıkları belirlenmiştir. İşletmelerin %40'nın araştırma geliştirme faaliyetinde bulunduğu, %77'nin üretim planlaması yaptığı görülmüştür. Bu işletmeler 2015 yılında 12.500 ton fındık ihraç ederek 142 milyon dolar gelir elde ettikleri ve bu ihracatın %75'ni AB ülkelerine yaptıkları tespit edilmiştir.

İşletmelerin en önemli problemi, arz ve talep dengesinin yıllara göre değiştiği bunun sonucu olarak problemler yaşandığı, kredi ve devlet desteklerinden yeterince yararlanılamadığı, ihracat fonunun maliyetleri artırması, ülkeler arası sınır geçişlerinde gecikmelerin olması konusunda sorunların olduğu belirlenmiştir. Bu sorunların çözümü için lisanslı depoculuk faaliyetlerinin artırılması, çiftçilerin bu konuda teşvik edilmesi, devletin sağladığı desteklerde bürokratik işlemlerin azaltılması ve kapsamının genişletilmesi, gerektiği söylenebilir.

2016, 81 sayfa

Anahtar Kelimeler: Fındık İşleme Sanayi, Yapısal Özellikler, Fındık İhracatı, Giresun

ABSTRACT

Master Thesis

Constitutive Properties, Present Problems and Suggestions for the Problems of
the Companies Processing and Marketing Hazelnut in Giresun

Ali Galip ÇAKIR

Gaziosmanpaşa University Graduate School of Natural and Applied Sciences Department
of Agriculture Economy

Supervisor: Prof. Dr. Halil KIZILASLAN

In this study, it was aimed to determine the structural features of the companies which process and export the hazelnut, find out the problems of these companies and provide suggestions for the problems mentioned. In order to gather data, a questionnaire was applied with the method of complete inventory and 35 companies were interviewed. The results of the study indicate that, 80% of all the companies are articles of incorporation, that 60% of the companies operate in city centers, 60% of the companies are run using modern technological tools and that 20 workers are employed in each one approximately. It was observed that 40% of these companies engage in research and development activities and 77% of these make production planning. It was also determined that these companies gain 142 million dollars exporting 12.500 tons of hazelnut in 2015 and 75% of the exportations were delivered to European Union countries.

This study indicates that the most crucial problems of these companies are the ones they experience depending on the change in supply and demand equilibrium. As a result of these problems, it was found that these companies have trouble in benefiting from government grants and state credits, costs increased by export funds and delays occurring in transnational border crossings. The findings of the present study indicates that, in order to solve these problems, licensed warehousing activities should be increased, the farmers should be encouraged to produce, bureaucratic procedures of the supports provided by government should be reduced and the extent of the supports should be enhanced.

2016, 81 pages

Keywords: The Industry of Hazelnut Processing, Constitutive Properties, Hazelnut Exportation, Giresun

ÖNSÖZ

Bu çalışma ile Giresun İlinde fındık işleyen ve pazarlayan işletmelerin yapısal özellikleri, sorunları ve çözüm önerileri incelenmeye çalışılmıştır. Anket yapılan işletme sahibi ve yöneticileri tüm samimiyetleriyle yardımcı olmuş, sorulan sorulara cevap vermişlerdir.

Araştırma boyunca, yapılan bu çalışmaya, katkılarını esirgemeyen ve yakından ilgi gösteren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Halil KIZILASLAN'a, ve Tarım Ekonomisi Anabilim Dalındaki hocalarıma, değerli bilgileri ve katkılarıyla ile Yrd. Doç. Dr. Rüveyda KIZILOĞLU'na, Ordu Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümünden Yrd. Doç. Dr. Yeliz KAŞKO ARICI'ya, sürekli bana destek olan desteklerini hiç bir zaman esirgemeyen mesai arkadaşlarım Ziraat Mühendisi Malik Arsal KÖSE, Gıda Mühendisleri Bahadır EROĞLU, Kerim YAĞCI ve Hüseyin Can ÇELEBİ' ye anket çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen işletme sahiplerine ve yöneticilerine, ayrıca hayatım boyunca her zaman yanımda olan sevgili aileme teşekkür ederim.

Bu çalışmanın, Giresun ili ve Türkiye'nin diğer illerinde fındık işleyen ve pazarlayan işletmelere yol göstermesi, fındık işleme sanayinde araştırmacılar için yararlı bir kaynak olmasını, ulaşılan sonuç ve önerilerin bundan sonraki çalışmalara faydalı olmasını temenni ederim.

Ali Galip ÇAKIR

Mayıs 2016

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
SİMGE ve KISALTMALAR DİZİNİ.....	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
2. LİTERATÜR ÖZETLERİ.....	6
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	10
3.1. Materyal.....	10
3.2. Yöntem.....	10
3.2.1. Araştırma Bölgesinin Seçimi.....	10
3.2.2. Örnekleme Aşamasında İzlenen Yöntem.....	10
3.2.3. Veri Toplanması Aşamasında İzlenen Yöntem.....	11
3.2.4. Verilerin Analizi Aşamasında Uygulanan Yöntem.....	12
4. ARAŞTIRMA BÖLGESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	14
4.1. Giresun İlinin Coğrafi Özellikleri.....	14
4.2. Giresun İlinin Ulaşım Durumu.....	14
4.3. Giresun İlinin İklim Özellikleri.....	14
4.4. Giresun İlinin Nüfusu.....	15
4.5. Giresun İlinde Tarımsal Yapı ve Fındık Üretimi.....	15

4.6. Giresun İlinde Fındık İhracatı.....	17
5. ARAŞTIRMA BULGULAR VE TARTIŞMA.....	20
5.1. İncelenen İşletmelere İlişkin Genel Bilgiler.....	20
5.2 İncelenen İşletmelerin Yapısal Özellikleri.....	30
5.3. İncelenen İşletmelerin Ekonomik Yapısına İlişkin Bazı Özellikleri.....	34
5.4. İncelenen İşletmelerin Faaliyet Analizleri.....	43
6.SONUÇ.....	73
KAYNAKLAR.....	78
ÖZGEÇMİŞ.....	81

SİMGE ve KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	Araştırma Geliştirme
DSİ	Devlet Su İşleri
FAE	Fındık Araştırma Enstitüsü
FAO	Gıda ve Tarım Örgütü
FİSKOBİRLİK	Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
GTB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
GGBS	Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi
OR-Gİ	Ordu-Giresun Havalimanı
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
TMO	Toprak Mahsulleri Ofisi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
USDA	Amerika Birleşik Devletleri Tarım Bakanlığı
DFİF	Destekleme Fiyat İstikrar Fonu
Simgeler	Açıklamalar
C°	santigrat derece
da	dekar
kg	kilogram
km	kilometre
m	metre

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.1. Giresun İli Tarım Alanları ve Üretim Miktarı	16
Çizelge 4.2. Giresun İlinde Yıllar İtibarı İle Fındık Üretimi.....	17
Çizelge 4.3. Giresun İlinde Yıllar İtibarı İle Fındık İhracatı (Ton/İç-İşlemiş).....	18
Çizelge 4.4. Türkiye Yıllar İtibarı İle Fındık İhracatı (Ton/İç-İşlemiş).....	19
Çizelge 5.1. İşletmelerde Çalışanların Unvan ve Eğitim Durumu.....	20
Çizelge 5.2. İşletmelere Ait Genel Bilgiler.....	21
Çizelge 5.3. İşletmelerin Yapısal Özelliklerine Ait Bilgiler.....	22
Çizelge 5.4. İşletmelerin Pazar ve Teknoloji urumu.....	23
Çizelge 5.5. İşletmelerin Fındık Temin Etme Yöntemleri.....	24
Çizelge 5.6. İşletmelerin Kalite Sertifika Durumları.....	24
Çizelge 5.7. İşletmelerin Üretimi Denetleme Yöntemleri.....	24
Çizelge 5.8. İşletmelerin Pazarlama Alanları	25
Çizelge 5.9. İşletmelerin Fındık İhraç Ettiği Ülkeler (2014).....	26
Çizelge 5.10. İşletmelerin Dış Ticaret Faaliyetlerinde Müşterilerle Bağlantılarını Nasıl Sağladıkları.....	27
Çizelge 5.11. İşletmelerin İhracat Teslim Şekilleri.....	27
Çizelge 5.12. İşletmelerin İşçilerine Verdiği Ücret Miktarı(TL/Kişi).....	28
Çizelge 5.13. İşletmelerin Devletin Yatırım Desteklerinden Yararlanma Durumu.....	28
Çizelge 5.14. İşletmelerin Kapasite Durumları.....	28
Çizelge 5.15. İşletmelerin Çalışanlara Hizmet İçi Eğitim Verip Vermedikleri Durumu	29
Çizelge 5.16. İşletmelerin Kalifiye Eleman Bulma Durumu.....	29
Çizelge 5.17. İşletmelerin Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu.....	30
Çizelge 5.18. İşletmelerin Yapısal Özellikleri.....	30
Çizelge 5.19. Fındık Alımını Etkileyen Faktörlerin İhracata Etkisi	34
Çizelge 5.20. Fındık İhracatına Diğer Faktörlerin Etkisi	35

Çizelge 5.21. İhracat Yapan / Yapmayan İşletmelerin Üretim ve İhracat Maliyetleri..37	
Çizelge 5.22.İşletmelerin Fındık Ticaretine Yönelik Olarak Devletten Beklentiler....38	
Çizelge 5.23.Fındık Dış Ticaretinin Gelişimi İçin Çözüm Önerileri.....39	
Çizelge 5.24.İşletmelerce Fındık Sektöründe Yaşanan Problemlerin Önem Sırası.....40	
Çizelge 5.25.Fındık Sektörüne Yönelik Olarak Devletten Beklenen Düzenlemeler....41	
Çizelge 5.26.Fındıkla İlgili Yanlış Hükümet Politikaları.....42	
Çizelge 5.27.Ticaret Borsasının Fonksiyonu.....43	
Çizelge 5.28. Faaliyet Şekli İle Kullandığı Teknoloji Arasındaki İlişki.....44	
Çizelge 5.29. İhracat Yapma Durumu İle Kullandığı Teknoloji Arasındaki İlişki.44	
Çizelge 5.30. Faaliyet Şekli İle Fındık Temin Etme Yöntemi Arasındaki İlişki.....45	
Çizelge 5.31. İhracat Yapma Durumu İle Fındık Temin Etme Yöntemi Arasındaki İlişki.....45	
Çizelge 5.32. Faaliyet Şekli İle Üretimi Denetleme Arasındaki İlişki.....46	
Çizelge 5.33. İhracat Yapma Durumu İle Üretimi Denetleme Arasındaki İlişki.....46	
Çizelge 5.34. Faaliyet Şekli İle İşçilere Verilen Ücret Miktarı Arasındaki İlişki.....47	
Çizelge 5.35. İhracat Yapma Durumu İle İşçilere Verilen Ücret Miktarı Arasındaki İlişki.....47	
Çizelge 5.36.Faaliyet Şekli İle Hizmet İçi Eğitim Verme Arasındaki İlişki.....48	
Çizelge 5.37. İhracat Yapma Durumu İle Hizmet İçi Eğitim Verme Arasındaki İlişki.....48	
Çizelge 5.38.Faaliyet Şekli İle Kalifiye Eleman Bulma Durumu Arasındaki İlişki.....49	
Çizelge 5.39. İhracat Yapma Durumu İle Kalifiye Eleman Bulma Konusu Arasındaki İlişki.....49	
Çizelge 5.40.Faaliyet Şekli İle Danışmanlık Hizmet Alma Durumu Arasındaki ilişki.....50	
Çizelge 5.41. İhracat Yapma Durumu İle Danışmanlık Hizmet Alma Durumu Arasındaki İlişki.....50	
Çizelge 5.42.Kullandığı Teknoloji İle Yapılan İşlem Durumu Arasındaki İlişki.....51	

Çizelge 5.43.Kullandığı Teknoloji İle Fındık Temin Etme Yöntemleri	
Arasındaki İlişki.....	51
Çizelge 5.44.Kullandığı Teknoloji İle Üretimi Denetleme Arasındaki İlişki.....	52
Çizelge 5.45.Kullandığı Teknoloji İle İşçilere Verilen Ücret Miktarı	
Arasındaki İlişki.....	52
Çizelge 5.46.Kullandığı Teknoloji İle Hizmet İçi Eğitim Verme	
Arasındaki İlişki.....	53
Çizelge 5.47.Kullandığı Teknoloji İle Kalifiye Eleman Bulma	
Arasındaki İlişki.....	53
Çizelge 5.48 Kullandığı Teknoloji İle Danışmanlık Hizmet Alma	
Arasındaki İlişki.....	54
Çizelge 5.49.Yapılan İşlem İle Faaliyet Şekli Arasındaki İlişki.....	54
Çizelge 5.50. Yapılan İşlem İle İhracat Yapma Durumu Arasındaki İlişki	55
Çizelge 5.51.Yapılan İşlem İle Fındık Temin Etme Yöntemi Arasındaki İlişki...55	
Çizelge 5.52.Yapılan İşlem İle Üretimi Denetleme Yöntemi Arasındaki İlişki....56	
Çizelge 5.53.Yapılan İşlem İle İşçilere Verilen Ücret Miktarı Arasındaki İlişki...56	
Çizelge 5.54.Yapılan İşlem İle Hizmet İçi Eğitim Verme Arasındaki İlişki.....57	
Çizelge 5.55.Yapılan İşlem İle Kalifiye Eleman Bulma Durumu	
Arasındaki İlişki.....	57
Çizelge 5.56.Yapılan İşlem İle Danışmanlık Hizmeti Alma Arasındaki İlişki.....58	
Çizelge 5.57.Danışmanlık Hizmeti Alanlar veya Almayanlar İle Faaliyet Şekli	
Arasındaki İlişki.....	58
Çizelge 5.58. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle İhracat Yapma Durumu	
Arasındaki İlişki.....	59
Çizelge 5.59. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Fındık Temin	
Etme Yöntemi Arasındaki İlişki.....	59
Çizelge 5.60. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Üretimi Denetleme	
Yönetimi Arasındaki İlişki.....	60
Çizelge 5.61. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle İşçilere Verilen Ücret	
Miktarı Arasındaki İlişki.....	60
Çizelge 5.62. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Hizmet İçi Eğitim Verme	
Arasındaki İlişki.....	61

Çizelge 5.63. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Kalifiye Eleman Bulma Durumu Arasındaki İlişki.....	61
Çizelge 5.64.Faaliyet Şekli İle İşletmede Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki....	62
Çizelge 5.65. İhracat Yapma Durumu İle İşletmenizde Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki.....	62
Çizelge 5.66.Fındık Temin Etme Yöntemi İle İşletmede Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki.....	63
Çizelge 5.67.Üretimi Denetleme Yöntemi İle İşletmede Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki.....	63
Çizelge 5.68.İşçilere Verilen Ücret Miktarı İle İşletmede Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki.....	64
Çizelge 5.69.İşletmede Verilen Hizmet İçi Eğitim İle Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki.....	64
Çizelge 5.70.Kalifiye Eleman Bulma Durumu İle Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki.....	65
Çizelge 5.71.Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki.....	65
Çizelge 5.72.Üretimde Kullanılan Teknoloji İle Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki.....	66
Çizelge 5.73.İşletmelerde Yapılan İşlemler İle Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki.....	66
Çizelge 5.74.Faaliyet Şekli İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki.....	67
Çizelge 5.75. İhracat Yapma Durumu İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki.....	67
Çizelge 5.76.Üretimde Kullanılan Teknoloji İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki.....	68
Çizelge 5.77.Fındık Temin Etme Yöntemi İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki.....	68
Çizelge 5.78.Üretimi Denetleme Yöntemi İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki.....	69

Çizelge 5.79.İşçilere Verilen Ücret Miktarı İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki.....	69
Çizelge 5.80.İşletmede Çalışanlara Hizmet İçi Eğitim Verme İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki.....	70
Çizelge 5.81.Kalifiye Eleman Bulmakta Zorlanma İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki.....	70
Çizelge 5.82.Danışmanlık Hizmeti Alma İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki.....	71
Çizelge 5.83.İşletmelerde Yapılan İşlemler İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki.....	71

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Önemi

Tarım sektörünün gelişmişlik düzeyleri hangi seviyede olursa olsun, tüm ülkelerin ekonomik ve sosyal yapısında önemli bir yeri vardır. İnsanların beslenmesi için gerekli hammaddeyi üretmesi gibi stratejik bir öneme sahip olan tarım sektörü, aynı zamanda ekonomi için katma değer artışı sağlamakta ve Türkiye’de büyük bir nüfus kitlesi için istihdam oluşturmaktadır. Türkiye’de gayri safi milli hasılanın % 9.1’ini karşılamakta olan tarım sektörünün istihdamdaki payı %22.1 ’dir. (Anonim, 2014c)

Fındık, ulusal ve uluslararası ticarete önemli bir yere sahiptir.Çoğu ticari çeşitler, çikolata, çerez,ekmek ve diğer ürünlerin içerisinde, fındık yağından üretilen aromada kahve, şurup hatta birada kullanılmaktadır(Scott, J.J.2000).Dünya fındık üretiminin yaklaşık %65-70’ini, ihracatının ise %70-75’ini karşılayan Türkiye, dünyada en fazla fındığı üreten ve ihracatını yapan ülke konumundadır. Üretimde Türkiye’yi sırasıyla İtalya, ABD, Kafkas Ülkeleri (Azerbaycan-Gürcistan) ve İspanya izlemektedir. Türkiye’de yaklaşık olarak 500 bin çiftçi tarafından 35 İlde toplam yaklaşık 701 bin hektar alanda fındık üretimi yapılmaktadır. (Anonim, 2014ç).

Fındık insanlık için bilinen en eski ürünlerden biri olup, Karadeniz sahilinde doğal olarak yetişmektedir(Gianessi, L. ve Ashley W. 2012).Fındık endüstrisi Türkiye’de direk ve dolaylı olarak 8 milyondan fazla insanı ilgilendirmektedir(Spaulding, A.D.,ve ark. 2008). Fındık, sahip olduğu üstün kalitesiyle Türkiye’nin gerek üretim, gerekse ihracat yönünden dünya piyasasına hakim olan stratejik ürünlerinden birisidir. Türk fındığı, kalite olarak Giresun ve Levant olmak üzere ikiye ayrılır. Giresun kalite fındık, tadı ve içerdiği yağ oranı ile yeryüzünün en üstün özellikli fındığıdır. Giresun ilinin tamamında yetiştirilen tombul fındıklar ile Trabzon ilinde bazı yörelerde yetişmektedir. Levant kalite fındık ise Giresun kalite fındığın üretim bölgesi dışında kalan bölgelerde üretilen tüm fındıklara verilen ortak isimdir (Anonim, 2014ç.)

Yetiştirildiği yere göre Levant Akçakoca, Levant Ordu, Levant Trabzon ve Levant Samsun olarak isimlendirilen bu fındıklar Giresun kalite fındıklardan daha az yağ oranı içermesine rağmen diğer ülkelerde yetiştirilen fındıklardan genellikle daha yüksek yağ

oranına sahip olup, tat bakımından da üstün niteliktedirler. Sağladığı ihracat gelirleri bakımından Türkiye ekonomisi için oldukça önem taşımaktadır(Anonim, 2014b)

Doğu Karadeniz Bölgesinin tek ürüne bağımlı tarımsal yapısının yoğun bir şekilde hissedildiği Giresun'da 80 bin çiftçi ailesi fındık tarımı ile uğraşmaktadır. Fındık bilindiği gibi, özellikle birinci standart bölge olarak adlandırılan Giresun, Ordu ve Trabzon İl'lerinin geleneksel tarım ürünüdür. Ancak son 25-30 yıl içinde fındık dikim alanlarındaki aşırı genişlemeye bağlı olarak Giresun, fındık üreticisi iller arasında Ordu ve Sakarya İllerinden sonra en fazla üretimi gerçekleştiren üçüncü İl olmuştur (Anonim, 2015h)

Giresun ekonomisinin en önemli ürünü olan fındık, aynı zamanda tarım ürünleri ihracatında ilk sırada yer almaktadır (Anonim, 2015h)

Giresun İlının 148305 hektar olan tarım arazisinin 117137 hektarda fındık tarımı yapılmaktadır. Toplam tarım arazisinin %79 gibi büyük bir bölümünü, Giresun ekonomisinin vazgeçilmez ürünü niteliğindeki fındığın yetiştirildiği fındık bahçeleri oluşturmaktadır. Giresun ilindeki fındık alanı Türkiye'deki fındık alanının %17'ine, fındık üretimi ise Türkiye üretiminin % 20'sine karşılık gelmektedir (Anonim, 2015h)

Dünyada fındık tüketiminin tamamına yakın kısmı (% 91) Avrupa Birliği ve diğer Avrupa ülkeleri tarafından gerçekleştirilmekte ve büyük ölçüde (% 80) çikolata ve şekerleme sanayinde ham madde olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle fındığa olan talep artışı da çikolata ve şekerleme sanayinin büyümesine ve bu sanayide fındığın tercih edilmesine bağlanmaktadır (Anonim, 2015ç).

Kesin rakamlar mevcut olmamakla birlikte, önemli üretici ülkelerin ellerinde kalan stok miktarları veri alınarak yapılan hesaplamalara göre dünyada toplam fındık tüketiminin 750-850 bin ton civarında olduğu tahmin edilmektedir (Anonim, 2015ç).

Fındığın iç tüketimi konusundaki veriler yetersiz olup üretim ve ihracat miktarları ile devir stoklarından yola çıkılarak kabuklu fındık cinsinden iç tüketimin yıllık 100-120 bin ton civarında olduğu tahmin edilmektedir (Anonim, 2013b)

Yetersiz tanıtım ve bilgi eksikliği, fiyatların yüksek bulunması, çerez olarak tüketiminin yaygın olmaması ile ikame ürünlerin fazlalığı gibi etkenler tüketimin arttırılmasındaki en önemli engelleri oluşturmaktadır (Anonim, 2013b)

Amerika Birleşik Devletleri Tarım Bakanlığı (USDA) verilerine göre Dünya fındık ihracatı 2000-2008 döneminde ortalama 540 bin ton (kabuklu fındık cinsinden) olup, bunun % 85'ini Türkiye gerçekleştirmiştir. Dünya fındık üretim ve ihracatının çok önemli bir kısmını Türkiye'nin sağlamasından dolayı, iç piyasada uyguladığı politikaların dünya piyasaları ve fiyatlarına etkisi fazla olmaktadır. Diğer önemli fındık ihracatçısı ülkeler İtalya, Almanya (re-export), Azerbaycan, ABD ve İspanya'dır. Üretici olmamalarına rağmen ithal ettiği fındığı kabuklu, iç veya işlenmiş olarak ihraç eden diğer ülkeler ise Hollanda, Belçika-Lüksemburg, Avusturya, İngiltere, İrlanda, İsviçre, Bulgaristan, Macaristan ve Kanada'dır (Anonim, 2015ç).

Türkiye'de üretilen fındığın %15–20 kadarı iç piyasada tüketilmekte, %80-85'i ise ihraç edilmektedir. Türkiye, 2005–2014 yılları ortalaması 226 bin ton olan iç fındık ihracatı ile dünya fındık ihracatının yaklaşık %74'ünü gerçekleştirmiştir. 2013 yılında ülkemizde fındık ihracatının %66'sı iç fındık olarak %34'ü ise işlenmiş fındık olarak gerçekleşmiştir (Anonim, 2015g).

Türkiye fındık ihracatında AB'nin payı 2001 yılı verilerine göre %81.2 iken bu oran 2013 yılında %72 olarak gerçekleşmiştir. Bunun nedeni ise ihracat yapılan ülke sayısının son yıllarda artmasıdır. İhracattaki son 5 yıl ortalamasına göre ilk sırayı %22 ile Almanya ikinci sırayı ise %21 ile İtalya almaktadır. Diğer önemli pazarları sırasıyla; Fransa, Avusturya, Belçika, İsviçre, Hollanda ve Rusya oluşturmaktadır (Anonim, 2013b).

Türkiye'nin geleneksel ihraç ürünleri arasında yer alan fındık yıllık 1.5 milyar doların üzerinde döviz girdisi sağlaması, bölgede önemli bir nüfusun geçim kaynağı olması, işleme ve pazarlama aşamalarında istihdam sağlaması gibi sosyoekonomik nedenlerden dolayı Türkiye ekonomisi içinde önemli bir yere sahiptir.

Dünya ticaretinde % 62'lik bir oranla daha çok iç fındık ihracatçısı statüsünde olan ülkemizde son yıllarda ileri düzey fındık işleme ünitelerinin kurulmasıyla işlenmiş

findık ürünlerin payının artmakta olduğu görülmektedir. Önceleri kuruyemiş/çerez olarak tüketilen fındığın, gıda sanayisinin gelişmesiyle birlikte kullanım alanı oldukça genişlemiştir. Fındık; çikolata, bisküvi, şekerleme, tatlı, pasta, dondurma imalatında yardımcı malzeme olarak kullanılmaktadır. Dünyada fındık %70 oranında çikolata, %15 pasta ve şekerleme, %10 çerez olarak ve %5 diğer alanlarda tüketilmektedir (Anonim, 2014).

Dünya fındık üretim ve ihracatında Türkiye'nin bu kadar büyük bir payı olmasına rağmen, bu üründen arzu edilen ölçüde yararlanıldığını söylemek mümkün değildir. Bunun iki temel nedeni vardır. Bunlardan birisi, işlenmiş fındık ürünleri üretim ve ihracatının çok düşük olmasıdır. İkincisi ise, AB pazarı dışına çok az çıkılmasıdır (Sıray, E.2013).

Giresun'da alternatifsiz tarım ürünü konumunda olan fındık, aynı zamanda İl'in ekonomik yapısını şekillendiren temel ürün olma özelliğine sahiptir. Tarımsal faaliyetlerin ağırlıklı olarak fındık tarımı üzerinde yoğunlaşması nedeniyle, Giresun'da sanayi sektöründe büyük ölçüde fındık ve fındık mamulleri üretimi yapmaktadır. Bu işletmeler ürün işleyerek katma değer oluşturup, ihracat yaparak Giresun ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Giresun'da istihdama katkısı büyük olan bu sektör, ilin çiftçisi ve sanayisi için çok önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle Giresun ilinde fındık işleyen ve pazarlayan işletmelerin yapısal özelliklerinin bilinmesi, sorunlarının ve çözüm önerilerinin ortaya konulması, işletmelerin faaliyet analizlerinin yapılması karlılık, verimlilik ve ürün kalitesini artırılması açısından büyük önem arz etmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Türkiye'de en kaliteli fındık üretiminin yapıldığı Giresun İlinde fındık işleyen ve pazarlayan işletmelerin yapısal özelliklerinin belirlenmesi, sorunlarının tespiti ve bunlara ilişkin çözüm önerilerinin ortaya konulmasıdır. Bu kapsamda;

1-Fındık işleyen ve pazarlayan işletmelerin yapısal özellikleri, işgücü, çalışanların eğitim durumları, işletme büyüklükleri, sermaye durumu, kullandıkları teknoloji, üretim kapasitelerini, pazar ve ihracat durumunu ortaya koymak.

2-İşletmelerin fındık işleme ve pazarlamada; üretim teknolojisinin, fındığın kalitesinin, yapılan tanıtımların, desteklerin ne derece etkili olduğu ve Türkiye'nin fındık politikasının ihracata etkilerini belirlemek.

3-İşletmelerin maliyet kalemlerini oransal dağılımı ve ihracata etkisini ortaya koymak.

4-İşletmelerinpazarlama yaparken devletten beklentileri, yasal düzenlemelerin etkileri, hükümet politikaları ve Ticaret Borsalarının etkilerini ortaya koymak.

5-Üretim ve pazarlama-ihracat ile ilgili sorunların tespiti ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini ortaya koymak.

2. LİTERATÜR ÖZETLERİ

Türkiye’de konu hakkında doğrudan veya dolaylı olarak yapılan bazı araştırmalar aşağıda çalışma yıllarına göre sıralanmıştır.

Çetin ve ark. (1996), Yapılan çalışmada, Türkiye’deki gıda sanayi işletmelerinin alt sektör itibarı ile işletme sayıları, kapasite kullanım oranları, istihdam ettikleri, işçi sayıları, ülke ekonomisine katkıları, ithalat ihracat miktarları göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Çalışmada, gıda sanayi işletmelerinden ilk üçü sırasıyla, %53 ile un ve unlu ürünler sanayi %17 ile süt ve sütlu ürünler sanayi, %16 ile de meyve-sebze işleme sanayilerinin aldığı görülmüştür.

Esengün ve Akay (1997), Tokat İli Merkez İlçedeki Tarıma Dayalı Sanayi İşletmelerinin Yapısal Özellikleri, Faaliyetleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma konulu çalışmada, Tokat ilindeki tarıma dayalı sanayi işletmelerinin yapısal özellikleri anket yoluyla incelenmiştir. Araştırmada işletmelerin genel özellikleri, istihdam yapıları, üretim ve pazarlama özellikleri incelenmiştir. Tokat ilindeki gıda sanayisini; Et ürünleri sanayi, meyve sebze işleme sanayi, un sanayi, şeker sanayi, süt mamulleri sanayi olmak üzere beş bölümde incelemişlerdir.

Karkacier (2001), çalışmada, meyve-sebze işleme sanayi, şeker ve şeker mamulleri sanayi un ve unlu mamuller sanayi, yem sanayi, süt ve mamulleri sanayi ve tarım sektörü olmak üzere yedi ana sektörü, tarıma dayalı sanayinin özellikleri ile tarım sektörünün ilişkisini incelemiştir. Bu incelemeyi 44 sanayi işletmesi ile anket yoluyla gerçekleştirmiştir.

Uyanık (2001), çalışmada, 2007 yılı Ağustos ayında Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaya çıkan, 2008 yılında yaygınlaşan ve Türkiye ekonomisini de etkileyen küresel ekonomik krizin Tokat merkez ilçedeki gıda sanayi işletmeleri üzerindeki etkilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla öncelikle; kriz kavramı, küresel ekonomik krizin ortaya çıkışı ve nedenleri ile birlikte dünya ve Türkiye ekonomisine etkileri incelenmiş ve Türkiye’deki gıda sanayinin önemi üzerine değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca gıda sanayi işletmeleri içinde önemli bir yere sahip olan KOBİ’lerin Türkiye’deki yeri ve önemine vurgu yapılmıştır. Son bölümde ise, Tokat ili merkez

ilçedeki gıda sanayi işletmeleri ile yapılan anket çalışmasının bulgularına yer verilmiştir.

Özgener (2003), Bu araştırmada, Nevşehir un sanayiinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin büyüme sürecindeki yönetim ve organizasyon sorunları analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda işletmelerin yönetim tarzı, personel tedariki ve eğitimi, organizasyon yapıları, planlama becerileri, yetki devri, karar verme, kurumsallaşma, kalite anlayışı ve büyüme konusundaki eğilimlere ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Eryılmaz (2004), İşlenmiş Tarım Ürünleri Sektöründe Faaliyet Gösteren Kobi'lerin İhracat Sorunlarının Tespitine Yönelik bu çalışmada, işletmelerin uluslararası pazarlara açılması nedeni ile KOBİ'lerin karşılaştıkları sorunların ve bu sorunlardan özellikle ihracat sorunlarının neler olduğu incelenmiştir. Göller Bölgesi'nde faaliyette bulunan KOBİ'lerin değişen ve sürekli gelişen küresel dünyada verimliliğini artırmak için faaliyetlerini sürekli iyileştirmede karşılaştıkları temel sorunları belirlemek ve bu sorunlara çeşitli çözüm önerileri getirmektir.

Çinpolat (2006), Tokat ilindeki gıda sanayi işletmelerinin mevcut durumu, faaliyetleri ve sorunları üzerine anket yoluyla yapılan bir çalışmadır. Çalışmada kapasite kullanım oranları, et ve et ürünleri sanayisinde %27, süt ve süt ürünleri sanayisinde %57.1 meyve ve sebze işleme sanayisinde %45.8, şeker sanayisinde %100 un sanayisinde ise %48.6 olarak belirlenmiştir.

Tahhuşoğlu (2007), Bu çalışmada, dünyada, Türkiye'de ve Hatay İli'nde yaş sebze meyve üretimi ile Türkiye ve Hatay İli'nde yaş sebze meyve üretim ve ihracatı incelenmiş, ihracatı geliştirme olanakları araştırılmıştır. Hatay İli'nde faaliyet gösteren ve yaş sebze meyve ihracatı yapan 21 işletme ile anket yapılmıştır. Anket sonuçlarından elde edilen bulgulara göre, Hatay İli yaş sebze meyve ihracatının durumu ve ihracatı etkileyen faktörler saptanmış, ihracatın yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Özellikle devlet politikasının bir sonucu olan bürokratik işlemler ile ihracat teşviklerinin azlığı önemli bir engel oluşturmaktadır. Bu nedenle ihracat desteklerinin diğer ülkelerle aynı düzeyde olması gerektiği ve bürokratik işlemlerin kolaylaştırıldığı takdirde sorunların azaltılabileceği görülmüştür.

Yalçın (2008). Bu çalışmada; Tokat ili ve ilçelerinde faaliyet gösteren gıda sanayi işletmelerinin Avrupa Birliği gıda ürünleri teknik mevzuatına uyumu araştırılmıştır. Belirlenen altı sektörde 82 adet gıda sanayi işletmesinde özellikle AB ve Türkiye’de uygulanan gıda ürünleri mevzuatı incelenmiş ve teorik olarak ortaya konulmuştur. Daha sonra Tokat ilinde gıda sanayi işletmelerinin girdi temini, üretim bilgileri, pazarlama şekilleri, AR-GE biriminin varlığı, kredi kullanma durumları, sosyal faaliyeti, gıda güvenliği ile bilgiler ve işletmelerin dış ticareti (ihracatı) ile ilgili bilgiler toplanmış ve yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda, Tokat ili gıda sanayi işletmelerinde yaşanan en önemli sorunların; gıda hijyen koşullarının sağlanamaması, istenilen kalite ve standartlarda hammadde temin edilememesi ve buna bağlı olarak son ürün kalitesinin düşük olması, yasal açıdan AB gıda mevzuatına uyumun tamamen gerçekleştirilememiş olduğu belirlenmiştir.

Kızılaslan ve Köksal(2013), Kocaeli Merkez İlçede Un ve Unlu Ürünler Sanayisinin Yapısal Özellikleri, Üretim ve Pazarlama Sorunları konulu çalışmada, Kocaeli ilindeki un ve unlu ürün üretimi yapan işletmelerin, sosyal, ekonomik yapıları ile üretim ve pazarlama yaklaşımları incelenmiştir. Bu araştırma Merkez İlçede bulunan 198 işletmenin 93’ü ile yapılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre; un ve unlu ürün üretimi yapan işletmelerin hukuki yapıları ağırlıklı olarak %63 oranında özel kişi işletmesidir. İşletmelerin %70’i modern teknoloji kullanmaktadır. Üretimde dönemsel artış olduğunu belirtenlerin %74’ü bu artışın kış aylarında olduğunu belirtmişlerdir. İşletmelerin %77’si üretim planlaması yapmaktadır. Tam kapasite üretim yapanlar ise %19’dur. İşletmelerin %96’sı üretim sistemini arz-talep dengesine göre belirlemektedir. İşletmelerin %87’si hammadde temininde fiyat yüksekliğinden dolayı sorun yaşamaktadırlar. Pazarlama konusunda haksız rekabet nedeniyle, işletmelerin %79’u sıkıntı yaşadığı belirtilmiştir. İşletmelerin devletten beklentileri arasında, bürokratik işlemlerde kolaylık sağlanması ile kredi ve finans konuları öne çıkmıştır.

Saka (2013), Türkiye’de Fındık Dış Ticareti, Sektör Yapısı ve Sorunları konulu yapılan çalışmada; fındık sektörünün Türkiye ekonomisine ve ihracatına yaptığı önemli katkıları ortaya koymak, fındık ihracatının genel yapısını tespit etmek ve ihracatçıların içinde bulunduğu sorunları belirleyerek çözüm arayışları sunmak amaçlanmıştır. Bu sorunların

tespiti amacıyla, Ordu ve Giresun illerinde yapılan alan araştırmasıyla fındık ihracatı yapan şletmelerin sorunları ve beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Fındık sektörüne yönelik yapılanbu çalışmada,daha önce Giresun'da araştırılmayan şletmelerin yapısı ve pazarlama sorunları incelenecek, elde edilen sonuçların Türkiye'nin diğeri illerinde faaliyet gösteren benzer şletmelerin sorunlarının daha kolay çözülmesi yönünde yol gösterici olacaktır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Giresun İlinde fındık işleyen ve pazarlayan işletmelerde yapılan anket sonucunda elde edilen birincil veriler çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Konuya ilişkin önceki çalışmalar, istatistiki kaynakların yanında Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Giresun Valiliği, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Fındık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Fiskobirlik Genel Müdürlüğü, FAO, TUIK, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Odalar ve Birlikler gibi çeşitli kurumların bünyesinde yer alan fındık üretim ve ticareti ile ilgili birim çalışmalarından ve istatistiki verilerden yararlanılmıştır.

Çalışmanın birinci aşamasında fındık işleyen ve pazarlayan işletmeler belirlenmiştir. Bunun için Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü Gıda Güvenliği Bilgi Sisteminden Giresun İlinde faaliyet gösteren tüm fındık işleyen ve pazarlayan işletmelerin listesi alınmış ve bu işletmelerle temasa geçilerek yüz yüze anketler yapılmıştır. Sisteme kayıtlı olan bu işletmeler 38 adet olup, tamamı faaliyetini sürdüren işletmelerdir.

3.2. Yöntem

3.2.1. Araştırma Bölgesinin Seçimi

Giresun ilinde Fındık işleyen ve pazarlayan işletmelerin tamamı araştırma bölgesini oluşturmaktadır. Araştırmanın bu bölgede yapılmasının nedenleri; Türkiye fındık üretiminin %20'nin ve ihracatının yaklaşık %10'un yapıldığı yer olması, bölge hakkında bilgi sahibi olunması, dolayısıyla çalışma ve doğru veri elde etme kolaylığının yanı sıra daha önce bölgede benzer bir araştırmanın yapılmamış olmasıdır.

3.2.2. Örnekleme Aşamasında İzlenen Yöntem

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi (GGBS) Giresun İl Müdürlüğü'nden alınan verilerden yararlanılarak oluşturulan 38 işletme araştırmanın ana kitlesini oluşturmuştur. İşletme sayısının az ve ulaşılabilir olması nedeniyle tam sayım örnekleme yapılmıştır. Ancak bazı işletmelerin

verilerini paylaşmak istememesi üzerine 35 işletme çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

3.2.3 Veri Toplanması Aşamasında İzlenen Yöntem

Bu tez çalışmasında veri toplama yöntemi olarak yüz yüze görüşme, veri toplama aracı olarak ise araştırma değişkenlerini ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış anket formları kullanılmıştır. Anket formları işletme sahibi veya yöneticileri ile yüz yüze görüşülerek doldurulmuştur. Anket formları “İşletme bilgileri”, “yapısal özellikler” ve “faaliyet analizi” olmak üzere üç bölümde sorulan toplam 135 soru ile oluşturulmuştur. İşletme bilgilerinin yer aldığı I. Bölüm, hem açık uçlu hem kapalı uçlu hem de yorumlama sorularına yer verilerek nominal ölçümler elde edilecek şekilde hazırlanmıştır. Yapısal özelliklerin yer aldığı II. bölümdeki sorular ise önermesi 5’li likert tipi ölçek olacak şekilde hem eşit aralıklı hem de ordinal ölçümler elde edilecek şekilde hazırlanmıştır. Faaliyet Analizi bölümü olan III. bölümde ise maliyet kalemleri soruları sürekli, geri kalan soruları ise II. bölümde yer alan sorular gibi önermeleri 5’li likert tipi ölçek olacak şekilde hazırlanmıştır. 5’li likert tipi ölçek önermeleri aşağıdaki gibidir;

- Kesinlikle katılmıyorum : 1Puan
- Katılmıyorum : 2Puan
- Fikrim Yok : 3Puan
- Katılıyorum : 4Puan
- Kesinlikle katılıyorum : 5Puan

Ayrıca çalışmanın amaçları dikkate alınarak gerekli konuların anket formunda soru olarak yer alması sağlanmıştır.

Anket formları ilgili kişiler tarafından anlaşılabilirlik şeklinde hazırlanmıştır. Anketteki sorular konuyla ilgili görülen kaynaklar ile fındık işleyen ve pazarlayan işletmelerin mevcut durumlarından ve daha önce yapılan çalışmalardan yararlanılarak düzenlenmiştir.

3.2.4. Verilerin Analizi Aşamasında Uygulanan Yöntem

Araştırmanın örneklemini oluşturan anket formları, 35 adet işletme ziyaret edilerek doldurulmuş, elde edilen sonuçlar bilgisayar ortamına aktarılarak veriler istatistik analiz ile değerlendirilmiştir.

Çalışmanın analiz aşamasında işletmelerde yapılan anket formları üzerinde gerekli kontroller ve hesaplamalar yapıldıktan sonra elde edilen bilgiler ayrıntılı olarak özet tablolar haline getirilerek oransal değerlendirmeler karşılaştırmalı olarak yapılmıştır.

Öncelikle, ankete katılan işletmelerin anket formlarında yer alan tüm sorulara verdikleri cevapların frekans değerleri hesaplanmıştır. Hesaplanan frekans değerleri belirlenen değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyebilmek amacıyla ki-kare analizi (Chi-Square test, χ^2) ile istatistiksel olarak değerlendirilmiştir. Ki-kare analizinde “çapraz (iki yönlü) tablolarda ki-kare bağımsızlık testi” kullanılmıştır.

Non-parametrik bir analiz olan ve değişkenler arasında ilişki olup olmadığının incelendiği Ki-kare analizinde esası, parametrik hipotez testlerinde olduğu gibi H_0 hipotezini (iki değişken grubu birbirinden bağımsızdır) ileri sürerek bu hipotezin reddedilip edilemeyeceğini incelemektedir (Serper, 1986).

Temel olarak ki-kare analizinin amacı gözlenen değerlerin beklenen değerden farklı olup olmadığını tespit etmektir. Ki-kare testlerinde iki hipotez belirlenir ve bunlar arasında ilişki olup olmadığı istatistiksel yöntemle test edilir. Bu iki hipotez H_0 ve H_1 olarak gösterilir. Bağımlılık yoktur ve bağımlılık vardır olarak aşağıdaki gibi ifade edilir.

H_0 : İki değişken bağımsızdır.

H_1 : İki değişken bağımlıdır.

Ki-kare testlerinde beklenen frekanslar 5’in üzerinde ise Pearson, 5’in altında olması durumunda ise G-testi (LikelihoodRatioChi-square test) veya FisherExact testi kullanılmıştır.

Ki-kare analizinde ve sonuçlarının yorumlanmasında önemlilik düzeyi (α) %5 olarak dikkate alınmıştır. Bu sebeple ki-kare analizlerinde yapılan test sonucunda hesaplanan “P-değeri”, %5 önem düzeyinden küçük ise ($P < 0.005$) “değişkenler bağımlı”, büyük ise

“değişkenler bağımsız” ($P>0.005$) olarak yorumlanmıştır. Tüm hesaplamalar SPSS v23 istatistik paket programı ile yapılmıştır.

İşletmelerin pazarlamada karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik yaklaşımlar gözden geçirilerek odaların ve birliklerin konu ile ilgili yapmış oldukları çalışmalar ve bu çalışmaların sonuçları ankette verilen cevaplarla birlikte değerlendirilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BÖLGESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

4.1. Giresun İlinin Coğrafi Özellikleri

Giresun ili, Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz Bölümü'nde yer almakta olup, 37° 50' ve 39° 12' doğu boylamları ile 40° 07' ve 41° 08' kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır. İl, doğusunda Trabzon ve Gümüşhane, batısında Ordu, güneyinde Sivas ve Erzincan, kuzeyi Karadeniz ile çevrilidir.

Giresun, 6.934 km² lik yüzölçümü ile ülke topraklarının binde 8.5'ini kaplamaktadır. Giresun ili, yüzey şekilleri bakımından genellikle engebeli ve tepelik bir görünüşe sahiptir. İl merkezinin ortalama rakımı 10 metredir. Kıyıdan 50-60 km. içerde, kıyıya paralel olarak bir duvar gibi yükselen Giresun dağlarının ortalama yüksekliği 2000m. olmakla birlikte bazı yerlerde 3000 metreyi aşar.

4.2. Giresun İlinin Ulaşım Durumu

Giresun İlinde karayolu ulaşımı sahil kesiminden geçen 010 nolu Devlet Kara yolu ile sağlanmaktadır. Toplam karayolu ağı 368 Km. olup, bunun 252 Km.si devlet yolu, 116 Km.si İl yoludur. Devlet ve İl yollarının toplamının % 91 'i asfalt % 9'u stabilize yoldur. Halen iç Anadolu ile irtibat Giresun-Şebinkarahisar kara yolu ve Tirebolu-Torul dur.

Hava ulaşımı Ordu Giresun havalimanı ve Trabzon hava limanı ile sağlanmaktadır. Deniz ulaşımı 1959 yılında hizmete giren liman ile sağlanmaktadır. Doğuda Çamburnu, Batıda Piraziz arasındaki Deniz alanını kapsar. Limanın şilep rıhtımı, Yolcu rıhtımı, motor rıhtımı, balıkçı rıhtımı ve kılavuzluk rıhtımı olmak üzere (5) adet rıhtımı bulunmaktadır. İlin yurtdışına açılan önemli bir kapısı da deniz yoludur. Liman, Türk ve yabancı gemilere yükleme ve boşaltma yapabilecek her türlü kolaylığa ve imkanlara sahiptir. İhraç maddeleri arasında fındık, un, maden ve karışık yük gelmekte olup, boşaltılan (İthal edilen) maddeler ise genelde tomruk, buğday ve kömürü kapsamaktadır (Anonim, 2015h).

4.3. Giresun İlinin İklim Özellikleri

Giresun ülkenin en çok yağış alan illerinden biridir. Dağların kıyıya paralel uzanması nedeniyle iki farklı iklim tipi görülmektedir. Dağların kuzey yamaçlarında ılıman

Karadeniz iklimi, güney yamaçlarında karasal iklim görülmektedir. Karasal iklim örneği olarak Şebinkarahisar (yükseklik: 1300 m) ilçesi en güzel örnektir. Kıyı kesimde yazlar orta derece sıcaklıkta, kışlar ise ılık geçmektedir.

Giresun'da ortalama sıcaklığın en yüksek olduğu aylar, Temmuz ve Ağustos, en düşük olduğu aylar ise Ocak ve Şubat aylarıdır. Yıl içinde ölçülen ortalama sıcaklık 14.4 C°, en yüksek sıcaklık 36.0 C°, en düşük sıcaklık ise – 9.8 C° dır.

Giresun'da en fazla yağış 172.2 mm olarak Ekim ayında düşmektedir. Ortalama kar yağışlı gün sayısının en fazla olduğu ay ise Şubat ayı olarak tespit edilmiştir.

Giresun'da yıl genelinde hâkim rüzgar yönü Güneydoğu'dur. Ancak, Mart ayında batı, Nisan ve Mayıs aylarında kuzeydoğu, Haziran ve Temmuz aylarında kuzeybatı ve Ağustos ve Eylül aylarında güney rüzgarları ağırlıklı olarak esmektedir. Ortalama deniz suyu sıcaklığı 16.9° C olup, en yüksek değerlerine Temmuz – Ağustos aylarında 25°C ulaşır (Anonim, 2015h)

4.4. Giresun İlinin Nüfusu

Toplam 16 ilçe,17 beldeden oluşmaktadır. 2014 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre nüfusu 429.984 kişidir. Nüfus bakımından en büyük ilçeler sırasıyla Merkez, Bulancak, Espiye, Tirebolu ve Görele iken en küçük ilçeler sırasıyla Doğankent, Çanakçı, Çamoluk ve Gücedir. Kilometrekareye 63 kişi sayısı ile Türkiye ortalamasının altındadır. Nüfus artış hızı % 11.7 dir. Toplam erkek birey sayısı 212.489 kadın birey sayısı 217.495 dir (Anonim, 2015g).

4.5. Giresun İlinde Tarımsal Yapı ve Fındık Üretimi

Giresun ilinin ana geçim kaynağı tarımdır. Giresun da monokültür tarım yapılmakta olup, hakim ve alternatifsiz ürün fındıktır. Toplam tarım alanının %70.64'ünde fındık tarımı yapılmaktadır. Türkiye fındık alanlarının %17'sine üretimin ise %20'sine sahiptir. (Anonim, 2015h)

Dünya pazarlarında tercih edile yağlı tombul fındık sadece Giresun'da yetiştirilmektedir. Giresun'da Karadeniz iklimine sahip sahil kuşağında yaklaşık 80.000 çiftçi ailesi fındık tarımı ile iştigal etmekte olup, toplam tarımsal üretim gelirin

%82'ini bitkisel üretim gelirleri oluşturmakta, bitkisel üretim gelirlerinin de %88-90'ını fındık geliri oluşturmaktadır (Anonim, 2014d.)

Fındık tarımının yanında; seracılık, kivi, yaban mersini, mısır, çay, tarla sebzeciliği yapılmaktadır. Karasal iklime sahip Şebinkarahisar, Alucra, Çamoluk ilçelerinde ise başta hayvancılık olmak üzere, hububat, kuru fasulye, taze fasulye, nohut, patates, ceviz, dut ve yem bitkileri tarımı yapılmaktadır.

Yıllık 250 ton kültür balıkçılığı yetiştiriciliğinin tamamı iç sularda yapılmakta olup, denizde kültür balıkçılığı yetiştiriciliği yapılmamaktadır. Denizde kültür balıkçılığı yetiştiriciliği yapmak suretiyle ihracat imkanı bulunmaktadır.

Çevresel ve tarımsal kirlenmenin az olduğu, zirai mücadelede uzak alanların oldukça fazla olduğu bölgeler organik yaş sebze ve meyve yetiştiriciliğine oldukça müsaittir. Bu bölgelerde yapılan üretime talep oldukça fazla olup, pazar sorunu bulunmamaktadır (Anonim, 2014d.)

Giresun ilinin 2014 yılı tarım alanlarının dağılımı ve üretim miktarı çizelge 4.1.'de verilmiştir.

Çizelge 4.1. Giresun İli Tarım Alanları ve Üretim Miktarı

	Kapladığı Alan (da)	Üretim Miktarı (kg)
Fındık 2014	1.171.729	24.326.399 kg
Meyve 2014	1.200.432	64.562.899 kg
Sebze 2014	27.476	19.602.436 kg
Tarla 2014	241.386	71.512.497 kg

Kaynak:Giresun İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2014 Yılı İstatistik Kayıtları(2015)

Giresun ilindeki yıllar itibarı ile üretilen fındık miktarı ve dikim alanları Çizelge 4.2.'de verilmiştir.

Çizelge 4.2. Giresun İlinde Yıllar İtibarı İle Fındık Üretimi

Yıllar	Fındık Dikim Alanı (ha)	Fındık Üretim Miktarı (Ton)	Fındık Verimi (kg/da)
2009	106.000	76.273	72
2010	106.000	63.776	60
2011	117.720	53.108	45
2012	117.720	110.168	94
2013	117.720	89.637	76
2014	117.720	24.456	21
2015	117.720	107.234	91

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2016

4.6. Giresun İlinde Fındık İhracatı

Türkiye’de üretilen fındığın %15–20 kadarı iç piyasada tüketilmekte, %80-85’i ise ihraç edilmektedir. Türkiye, 2005–2014 yılları ortalaması 226 bin ton olan iç fındık ihracatı ile dünya fındık ihracatının yaklaşık %74’ünü gerçekleştirmiştir. 2013 yılında ülkemizde fındık ihracatının %66’sı iç fındık olarak %34’ü ise işlenmiş fındık olarak gerçekleşmiştir (Anonim, 2015g).

Tarımsal faaliyetlerin ağırlıklı olarak fındık tarımı üzerinde yoğunlaşması üzerine, Giresun’da sınırlı bir düzeyde var olan sanayi sektörü de büyük ölçüde fındık ve fındık mamullerine dayalı olarak gelişme imkanı bulmuştur. Giresun İlinde üretilen fındıklar ile diğer illerden gelen fındıklar işlenerek pazara sunulmaktadır. Fındık ihracat miktarları çizelge 4.3.’de verilmiştir(Anonim, 2015h)

Çizelge 4.3. Giresun İli Yıllar İtibarı İle Fındık İhracatı (Ton/İç-İşlemiş)

YIL	Giresun İlinde Yerleşik Firmalar Tarafından Gerçekleştirilen Fındık İhracatı					
	Miktar (Ton)	Genel İndeks (2006=100)	Zincirleme İndeks	Değer (\$)	Genel İndeks (2006=100)	Zincirleme İndeks
2006	15.183	100.00	--	89.811.276	100.00	--
2007	15.015	98.89	98.89	93.322.241	103.91	103.91
2008	14.913	98.22	99.32	91.267.054	101.62	97.79
2009	17.286	113.85	115.91	88.168.784	98.17	96.60
2010	20.750	136.66	120.04	125.935.254	140.22	142.83
2011	18.743	123.44	90.32	134.394.788	149.64	106.71
2012	24.360	160.44	129.96	162.010.151	180.39	120.54
2013	19.271	126.92	79.11	125.643.944	139.89	77.55
2014	19.018	125.25	98.68	177.876.010	198.05	141.57
2015	12.505	82.36	65.75	142.213.183	158.34	79.95

Kaynak: İhracat İstatistikleri.Karadeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 2016

Çizelge 4.3’de Giresun İli fındık ihracatı verilmiştir. Çizelgede görüldüğü gibi Giresun fındık ihracatı yıllar itibariyle dalgalanma göstermiştir. Bu dalgalanma özellikle tarım üzerinde etkili olan doğal ve iklimsel olaylardan kaynaklanmaktadır. Nitekim 2012 yılında fındık ihracatı 2006 yılına göre %60 oranında artmıştır. Bir önceki yıla göre en yüksek artış %29.96 ile yine bu yılda olmuştur. İhracat geliri en yüksek %98.05 oran ile 2014 yılında gerçekleşmiştir. Bu yılda bir önceki yıla göre %41,57 oranında artış gerçekleşmiş olup, 2015 yılında ise özellikle Fındık rekoltesindeki düşüş nedeniyle bir önceki yıla göre %20.05 azalma meydana gelmiştir.

Çizelge 4.4. Türkiye’de Yıllar İtibarı İle Fındık İhracatı (Ton/İç-İşlemiş)

YIL	Türkiye Fındık İhracatı					
	Miktar (Ton)	Genel İndeks (2006=100)	Zincirleme İndeks	Değer (\$)	Genel İndeks (2006=100)	Zincirleme İndeks
2006	247.186	100.00	--	1.467.017.323	100.00	--
2007	233.139	94.31	94.31	1.519.478.324	103.57	103.57
2008	228.402	92.40	97.96	1.407.871.663	95.96	92.65
2009	220.986	89.40	96.75	1.180.850.305	80.49	78.76
2010	252.305	102.07	114.17	1.544.785.708	105.30	130.82
2011	243.766	98.61	96.61	1.759.162.313	119.91	113.87
2012	265.745	107.50	109.01	1.802.462.907	122.86	102.46
2013	274.657	111.11	103.35	1.767.276.552	120.46	98.04
2014	252.528	102.16	91.94	2.314.253.067	157.75	130.95
2015	240.137	97.15	95.09	2.827.316.418	192.72	122.17

Kaynak: İhracat İstatistikleri. Karadeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 2016

Çizelge 4.4’de Türkiye fındık ihracatı verilmiştir. Buna göre az da olsa üretim miktarında dalgalanma olduğu görülmekte ve bunun da özellikle doğal olayların etkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Türkiye fındık ihracatı miktar olarak 2015 yılında bir önceki yıla göre %4.91 oranında azalmıştır. Ancak değer olarak 2010 yılından itibaren her yıl oransal olarak artış göstermiştir. 2015 yılında bir önceki yıla göre değer artışı %22.17 olmuştur. Bu ise rekolte düşüklüklerinin bazen ihracat gelirlerinin düşmesine yol açmadığını göstermektedir. 2006-2015 yılları ortalamasına göre Türkiye’nin fındık ihracatının % 7.32’i Giresun ilinden gerçekleştirilmektedir.

5.ARAŞTIRMA BULGULAR VE TARTIŞMA

5.1. İncelenen İşletmelere İlişkin Genel Bilgiler

İşletmelerde çalışanların unvan ve eğitim durumu çizelge 5.1.'de verilmiştir.

Çizelge 5.1. İşletmelerde Çalışanların Unvan ve Eğitim Durumu

		Sayı	%
Unvan	Dış Ticaret Uzmanı	1	2.86
	Fabrika Müdürü	3	8.57
	İşletme Temsilcisi	1	2.86
	Genel Müdür	1	2.86
	Genel Müdür Yrd.	1	2.86
	İşletme Şefi	1	2.86
	Kalite Kontrol	1	2.86
	Kimya Mühendisi	1	2.86
	Şirket Ortağı	2	5.71
	Yönetici	1	2.86
	Yönetim Temsilcisi	1	2.86
	Fabrika Sahibi	19	60.00
Eğitim durumu	Lisans	21	60.00
	Lisansüstü	1	2.86
	Lise	10	28.57
	Ortaokul	2	5.71
	Önlisans	1	2.86

Çizelge incelendiğinde, ankete katılan işletme yetkililerinin %60'ının fabrika sahibi %40'ının ise çeşitli unvanlara sahip oldukları görülmektedir. Bu yetkililerin %60'nın lisans mezunu olduğu diğerlerinin çoğunluğunu lise mezunlarının (%28.57) oluşturduğu tespit edilmiştir. İşletmelerin daha çok eğitilmiş kişileri tercih ettikleri görülmüştür.

Saka (2013) yaptığı benzer bir çalışmada ankete katılanların %75'nin lisans mezunu olduğunu belirlemiştir.

İşletmelerin statü faaliyet şekli vb. yapısal bilgilerine ilişkin soruların frekans dağılım tabloları ise çizelge 5.2.'de verilmiştir.

Çizelge 5.2. İşletmelere Ait Genel Bilgiler

		Sayı	%
İşletmelerin hukuki statüsü	Anonim şirketi	9	25.71
	Limited şirket	19	54.29
	Şahıs şirketi	7	20.00
İşletmelerin faaliyet şekli	İç piyasa	16	45.71
	İç piyasa ve ihracat	18	51.43
	Sadece İhracat	1	2,86
İşletmelerde çalışan kişi sayısı	<10	9	25.71
	10-50	19	54.29
	>50	7	20.00
İşletmelerin sermaye yapıları	Öz sermaye	33	94.29
	Yabancı sermaye	2	5.71

Çizelge incelendiğinde araştırma yapılan işletmelerin%80’ni şirket statüsünde faaliyetlerini sürdürdüğü, işletmelerin %45.71’nin sadece iç piyasaya yönelik faaliyet yaptığı , %51.43’nün hem iç piyasaya hemde dış piyasaya yönelik faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir. Personel sayıları incelendiğinde; işletmelerin %75 yakın kısmının 10 kişiden fazla personel istihdam ettiği ortaya çıkmıştır. Kocaeli ilinde un ve unlu mamul işletmelerinde yapılan benzer bir araştırmada %82 sinin şirket statüsünde olduğu, (Kızılaslan ve Kösal, 2012). Tokat ilinde tarıma dayalı sanayi işletmelerinin de yapılan çalışmada% 86 sinin şirket statüsünde olduğu tespit edilmiştir (Esengün ve Akay,1997).Yapılan çalışmalarda her üç ilde de hukuki statülerin benzer olduğu görülmüştür.

Nevşehir’de yapılan Büyüme Sürecindeki Kobilerin Yönetim ve Organizasyon Sorunları konulu araştırmada işletmelerin çalışan kişi sayısının %96 sinin 25 kişiden az personel istihdam ettikleri ve bu işletmelerin küçük ve orta boy işletme niteliğinde olduğu anlaşılmıştır.

İşletmelerin 94.29’u kendi öz sermayeleri ile faaliyetlerini sürdürürken, %5.71 yabancı sermaye kullandıkları görülmüştür.

Kocaeli ilinde yapılan araştırmada işletmelerin %96,8’i öz sermaye, %3.2’si yabancı sermayeye sahiptir (Kızılaslan ve Kösal, 2012).

Giresun ve Kocaeli illerinde işletmelerin sermaye yapısı birbirine benzerlik göstermektedir

Ankete katılan işletmelerin yapısal özellikleri çizelge 5.3.'de verilmiştir.

Çizelge 5.3. İşletmelerin Yapısal Özelliklerine Ait Bilgiler

		Sayı	%
İşletmelerin depo varlığı	Evet	34	97.14
	Hayır	1	2.86
İşletmenize nakliye aracı varlığı	1	11	31.43
	2	9	25.71
	3	4	11.43
	4	4	11.43
	5	1	2.86
	6	1	2.86
	Yok	5	14.29
İşletmelerin kuruluş yeri	Köy	5	14.29
	Organize sanayi bölgesi	5	14.29
	Sanayi bölgesi	4	11.43
	Şehir merkezi	21	60.00
İşletmelerin faaliyet alanı	İşleme	18	51.43
	Kırma	5	14.29
	Kırma-işleme	12	34.29
İşletmelerin yıllık ortalama üretim kapasitesi(ton)	<100 ton	8	22.86
	100-1000 ton	10	28.57
	>1000 ton	17	48.57
İşletmelerin kapalı alan durumu (m ²)	<100	16	45.71
	1000-10000	15	42.86
	>10000	4	11.43
İşletmelerin açık alan durumu (m ²)	<100	16	45.71
	1000-10000	9	25.72
	>10000	6	17.14
	Yok	4	11.43

Çizelge 5.3'de verilen bilgilere göre işletmelerin %97.14'nün bir depolarının olduğu çok azının nakliye araçları olmadığı görülmüştür. Yine işletmelerin %60'nın şehir merkezlerinde bulunduğu, %14.29'unun köy merkezlerinde bulunduğu ve kalanının sanayi ve organize sanayi bölgelerinde bulundukları ve %48.57'nin üretim kapasitesi 1000 tonun üzerinde olduğu tespit edilmiştir. İşletmelerin yarısının sadece işleme yaptığı %14.29'u kırma, %34.29'u hem kırma hem de işleme yaptığı belirlenmiştir. İşletmelerin %45.71'i kapalı alanı 1000m² den daha az bir alana sahipken, 10000m²

daha fazla alana sahip işletme oranı %11.43'dür. İşletmelerin yarısına yakını (%45.71) 1000 m²'den daha az açık alana sahipken %17.14'ü 10000m² daha fazla açık alana sahip olduğu görülmüştür. İşletmelerin %11.43'nün hiç açık alanı bulunmamaktadır.

Ordu ilinde yapılan benzer bir çalışmada işletmelerin %37 kırma işlemi gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir(Saka, 2013).

Kocaeli ilinde yapılan araştırmada, işletmelerin yarısından fazlasının toplam büyüklüğü 250m² den azdır (Kızılaslan ve Kösal, 2012). Giresun ve Kocaeli illerindeki bu farklılığın ana sebebi Giresun ilindeki fındık işleyen ve pazarlayan işletmeler hacim ve miktar olarak daha büyük işletmeler olmasıdır.

Ankete katılan işletmelerin yeni pazarlar bulma ve üretimde kullandığı teknoloji durumu çizelge 5.4.'de verilmiştir

Çizelge5.4.İşletmelerin Pazar ve Teknoloji Durumu

		Sayı	%
İşletmelerin pazar sıkıntısı yaşama durumu	Evet	10	28.57
	Hayır	25	71.43
İşletmelerin üretimde kullandığı teknoloji	Geleneksel	4	11.43
	Modern	21	60.00
	Modern teknolojiye geçiş	10	28.57

Burada işletmelerin %71.43'ü yeni pazar bulma konusunda sıkıntı çekmediği, işletmelerin %60'nın üretimde modern teknoloji kullandığı belirlenmiştir.

Kocaeli ilinde yapılan araştırmada işletmelerin %71 yeni pazar bulmada sıkıntı yaşadığı belirlenmiştir (Kızılaslan ve Kösal, 2012). Tokat'ta yapılan araştırmada, işletmelerin %77.78'i geleneksel teknolojiden, %11.11'i modern teknolojiden yararlandığını söylerken, %7.41'i de modern teknolojiye geçme aşamasında olduğunu beyan etmişlerdir (Uyanık, 2001). Giresun'daki işletmelerin ihracat ağırlıklı üretim yapmaları, ürünlerin alıcı ülke kriterlerine göre üretim yapma zorunluluğu, modern teknoloji kullanma oranını artırdığı düşünülmektedir.

Çizelge5.5. İşletmelerin Fındık Temin Etme Yöntemleri

Fındık temin etme yöntemleri	Sayı	%
Nakit	33	94.29
Nakit-emanet alma	2	5.71

Ankete katılan işletmelerin %94.29'u fındığı nakit olarak temin etmektedir. %5.71'i emanete alarak fındık temin etmektedir.

Çizelge 5.6.İşletmelerin Kalite Sertifika Durumları

İşletmelerin Kalite Sertifikaları	Sayı	%
AB Standart Belgesi	1	2.86
BRC,IFS,ISO 22000,Helal	1	2.86
BRC,ISO 22000	1	2.86
ISO	3	8.57
HACCP,ISO 9001-2000	1	2.86
Yok	15	42.86
ISO	1	2.86
ISO 2000	3	8.57
ISO 22000	2	5.71
ISO 22000,BRC	1	2.86
ISO 22000,BRC,IFS,ISO 9001	1	2.86
ISO 22000,IFS,BRC,ISO 9001:2008	1	2.86
ISO 9001,ISO 22000	2	5.71
ISO 9001:2008	1	2.86
ISO 9001:2008,TSE,Helal	1	2.86

Ankete katılan işletmelerin%57sinin ISO Belgesi bulunduğu, bazı işletmelerin ilave sertifikalara sahip oldukları görülmüştür. İç piyasaya ürün veren ve ihracat yapan 2 işletmenin Helal Gıda Sertifikası aldıkları görülmüştür.

Kocaeli ilinde yapılan çalışmada; işletmelerin %41.9'luk oranla ISO22000 belgesine sahip oldukları, %38.7 ile ISO9001 belgesi, %38.7'i TSE belgesine sahiptirler (Kızılaslan ve Kösal, 2012).

Çizelge 5.7.İşletmelerin Üretimi Denetleme Yöntemleri

Üretimi Denetleme Yöntemleri	Sayı	%
Bizzat gözlemlleme	4	11.43
Numune alma	25	71.44
Numune alma-bizzat gözlemlleme	6	17.14

Çizelge 5.7. incelendiğinde işletmelerin üretimi denetlerken en fazla numune alma (%71.44) yöntemini uyguladıkları görülmüştür.

Kocaeli ilinde yapılan çalışmada; işletmelerin üretimi denetleme yöntemi olarak %71.4'ü gözlem yolunu, %25.2 numune alma yöntemini tercih etmişlerdir (Kızılaslan ve Kösal, 2012).

Çizelgesi5.8. İşletmelerin Pazarlama Alanları

Pazarlama Alanları	İşçi Sayısı	Sayı	%
İl içi	<10	12	34.32
	10-50	11	31.46
	>50	4	11.44
	Yok	8	22.86
İl dışı	<10	5	14.3
	10-50	5	14,3
	>50	23	65.78
	Yok	2	5.71
Yurt dışı	<10	3	8.58
	10-50	6	17.16
	>50	6	17.16
	Yok	20	57.14

Çizelge 5.8'de işletmelerin pazarlama alanları ile ilgili olarak %22.86'ı il içine pazarlama yapmadıkları, geri kalanının il içi pazarlama faaliyetinde bulundukları görülmüş olup, işletmelerin çoğunluğunun il dışına pazarlama yaptıkları (%94.38), yine işletmelerin %57.14'nün yurt dışına pazarlama yapmadıkları tespit edilmiştir.

Tokat'ta yapılan araştırmada ise %41'i il içine, %51.1'il dışına, %7.9'u yurt dışına pazarlama yapmaktadır (Karkacier, 2001).

Çizelge 5.9.İşletmelerin Fındık İhraç Ettiği Ülkeler(2014)

	İşletme		İhracat Miktarı		İhracat Değeri	
	Frekans	Oran (%)	Ton	Oran (%)	(\$)	Oran (%)
Almanya	12	75.00	22256.27	46.46	236780774.57	44.89
Fransa	5	31.25	5085.00	10.62	70979500.00	13.46
İtalya	4	25.00	6479.33	13.53	69325513.00	13.14
Hollanda	4	25.00	1027.00	2.14	10690767.00	2.03
İsviçre	3	18.75	2637.00	5.51	34035155.00	6.45
Belçika	2	12.50	1640.00	3.42	14985682.00	2.84
Avusturya	2	12.50	374.80	0.78	3009692.00	0.57
Makedonya	2	12.50	170.09	0.36	1554935.23	0.29
Moldova	2	12.50	20.80	0.04	242192.00	0.05
Tayvan	2	12.50	8.00	0.02	100000.00	0.02
İngiltere	1	6.25	5.00	0.01	72500.00	0.01
İspanya	1	6.25	28.00	0.06	308000.00	0.06
İsveç	1	6.25	6.00	0,01	95000.00	0.02
Kazakistan	1	6.25	2.00	0.00	30000.00	0.01
Kore	1	6.25	14.00	0.03	180250.00	0.03
Romanya	1	6.25	3.00	0.01	35000.00	0.01
Rusya	1	6.25	1000.00	2.09	14000000.00	2.65
Tunus	1	6.25	8.00	0.02	124000.00	0.02
Yunanistan	1	6.25	400.00	0.84	6000000.00	1.14
Diğerleri	1	6.25	6736.00	14.06	64911058.00	12.31
TOPLAM			47900.29	100.00	527460018.80	100.00

Çizelge 5.9 incelendiğinde, işletmelerin %75'i Almanya'ya ihracat yapmaktadır. İşletmeler, yapılan toplam ihracatın %46.46'sını Almanya'ya gerçekleştirmektedir. Yine ihracatın çoğunluğunun AB ülkelerine yapıldığı görülmüştür.

Hatay ilinde yapılan Yaş Sebze ve Meyve Dış Satımının Yapısı ve Geliştirme Olanakları konulu araştırmada işletmelerin %30'u Rusya'ya, %20'i Ortadoğu Ülkelerine, %25 'i AB Ülkelerine ihracat yaptıkları tespit edilmiştir (Tahhuşoğlu, 2007).

Çizelge5.10İşletmelerin Dış Ticaret Faaliyetlerinde Müşterilerle Bağlantılarını Nasıl Sağladıkları

Dış Ticaret Faaliyetlerinde Müşterilerle Kurulan Bağlantı	Sayı	%
Aracı kurumlar	2	5.71
Aracı kurumlar-diğer-fuarlar	1	2.86
Aracı kurumlar-diğer(doğrudan iletişim)	1	2.86
Aracı kurumlar-fuarlar	2	5.71
Aracı kurumlar-müşteri tavsiyeleri	1	2.86
Aracı kurumlar-müşteri tavsiyeleri-yurtdışı iş seyahatleri-fuarlar	1	2.86
Aracı kurumlar-yurtdışı iş seyahatleri	1	2.86
Aracı kurumlar-yurtdışı iş seyahatleri-diğer	1	2.86
Diğer	1	2.86
Fuarlar	1	2.86
Müşteri tavsiyeleri	1	2.86
Müşteri tavsiyeleri-bayilikler	1	2.86
Müşteri tavsiyeleri-fuarlar	1	2.86
Yurtdışı iş seyahatleri	1	2.86
Yurtdışı iş seyahatleri-bayilikler-fuarlar	1	2.86
İhracat Yok	18	51.43

Çizelge 5.10'da işletmelerin müşterileri ile bağlantıları aracı kurumlar, fuarlar, müşteri tavsiyeleri, yurt dışı seyahatler ve bayiler aracılığı ile yaptıkları, tüm işletmeler hemen hemen aynı yöntemlerle müşteri bağlantısı yaptıkları görülmüştür.

Çizelge5.11.İşletmelerin İhracat Teslim Şekilleri

İhracat teslim şekli	Sayı	%
FOB (Gemi)	1	2.86
FOB-CIF-Karayolu Taşımacılığı	5	14.29
FOB-Karayolu Taşımacılığı	3	8.57
CIF (Varış Limanına Her Şey Ödenmiş Teslim)	1	2.86
Karayolu Taşımacılığı	7	20.00
Yok	18	51.43

Dağılım incelendiğinde işletmeler pazarlama yaparken mal teslimini en fazla karayolu taşımacılığı ile gerçekleştirdiği görülmüştür. (%20.00) Bunu %14.29 ile FOB-CIF-Karayolu taşımacılığını birlikte yapan işletmeler takip etmektedir.

Hatay ilinde yapılan Yaş Sebze ve Meyve Dış Satımının Yapısı ve Geliştirme Olanakları konulu araştırmada; işletmelerin ürün teslim şekilleri FOB ile CIF %52.3'lük pay almıştır. Sadece FOB'u tercih eden işletmeler %33.33'tür (Tahhuşoğlu, 2007).

Çizelge5.12. İşletmelerin İşçilerine Verdiği Ücret Miktarı(TL/Kişi)

İşçilere Verilen Ücret Miktarı	Sayı	%
Asgari ücret	32	91.43
Asgari ücret fazlası	3	8.57

Çizelge 5.12’de işletmelerin büyük çoğunluğunun (%91.43) işçilerini asgari ücret karşılığında çalıştırdıkları görülürken, sadece 3 işletme asgari ücret üzerinde ücret ödediğini bildirmiştir.

Çizelge5.13.İşletmelerin Devletin Yatırım Desteklerinden Yararlanma Durumu

Yatırım Desteklerinden Faydalanma Durumu	Sayı	%
Evet	19	54.29
Hayır	16	45.71

Çizelge 5.13’de işletmelerin devletin yatırım desteklerinden yararlanma durumu verilmiştir. İşletmelerin %54.29’u verilen desteklerden yararlandığını, %45.71’i desteklerden yararlanmadığını beyan etmiştir.

Hatay ilinde yapılan Yaş Sebze ve Meyve Dış Satımının Yapısı ve Geliştirme Olanakları konulu araştırmada; işletmelerin %86’ı ihracat teşviklerini yetersiz bulmakta, %14’ü ise yeterli bulmaktadır (Tahhuşoğlu, 2007).

Manisa ilinde yapılan KOBİ’lerin ihracat sorunları ve çözüm önerileri konulu araştırmada işletmelerin %15.6’ı teşvik ve desteklerden yararlanmaktadır (Eryılmaz, 2004).

Çizelge5.14.İşletmelerin Kapasite Durumları

		Sayı	%
İşletmelerin Üretim Kapasiteleri	Yeterli	29	82.86
	Yetersiz	5	14.29
	Fikrim yok	1	2.86

Çizelge 5.14’de İşletmelerin üretim kapasiteleri verilmiştir. İşletmelerin % 82.86’ı üretim kapasitelerinin yeterli olduğunu, %14.29’u üretim kapasitelerinin yetersiz olduğunu beyan etmişlerdir.

Kocaeli ilinde yapılan araştırmada işletme büyüklüğünü yeterli olmadığını düşünen işletmelerin %55.6'sı, yeterli olduğunu düşünenlerin ise %87.4'ü üretim kapasitesinin altında üretim yapmaktadır (Kızılaslan ve Kösal, 2012).

Çizelge 5.15.İşletmelerin Çalışanlara Hizmet İçi Eğitim Verip Vermedikleri Durumu

Hizmet İçi Eğitim	Sayı	%
Evet	33	94.29
Hayır	2	5.71

Çizelge 5.15'de işletmelerin çalışanlarına hizmet içi eğitim verip vermedikleri durumu verilmiştir. İşletmelerin çoğunluğunun (%94.29) çalışanlarına hizmet içi eğitim verdikleri görülmüştür.

Nevşehir ilinde yapılan araştırmada işletmelerin %34.5'i personellerine sürekli eğitim verdirdiğini, %55.2'i hiç eğitim aldırmadığını belirtmiştir(Özgener, 2003).

Nevşehir ilinde işletmeler finansal sorunlar nedeniyle personel eğitimine önem vermedikleri araştırmacı tarafından gözlenmiştir.

Çizelge 5.16.İşletmelerin Kalifiye Eleman Bulma Durumu

Kalifiye Eleman Bulma	Sayı	%
Evet	12	34.29
Hayır	23	65.71

Çizelge 5.16'da işletmelerin çalıştırmak üzere kalifiye eleman bulma konusundaki durumu verilmiştir. Burada işletmelerin %65.71'i kalifiye eleman bulmakta zorlanmamaktadır.

Kocaeli ilinde yapılan araştırmaya göre işgücü bulmakta sorun yaşadığını belirtenlerin oranı %61.3 iken, sorun yaşamadığını belirtenlerin oranı %38.7'dir (Kızılaslan ve Kösal, 2012).

Giresun ve Kocaeli illerindeki bu farklılığın temel nedeni her iki iş kolunun çalışma koşullarının farklılığı ve işin mahiyetinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Çizelge 5.17.İşletmelerin Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu

Danışmanlık Hizmeti	Sayı	%
Evet	13	37.14
Hayır	22	62.86

Çizelge 5.17’de işletmelerin danışmanlık hizmeti alıp almama durumu verilmiştir. İşletmelerin %62,86’ı danışmanlık hizmeti almadıkları görülmüştür.

Kocaeli ilinde yapılan araştırmaya işletmelerin %17’i danışmanlık hizmeti almıştır (Kızılaslan ve Kösal,2012).

5.2 İncelenen İşletmelerin Yapısal Özellikler

Çizelge5.18.İşletmelerin Yapısal Özellikleri

İşletmelerin Yapısal özelliklerine İlişkin Görüşleri	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
İşyeri büyüklüğü yeterliliği	1	2.86	7	20.00			14	40.00	13	37.14
Üretim planlaması yapma durumu					1	2.86	11	31.43	23	65.71
Fındığın randıman fiyata etkisi					1	2.86	12	35.29	22	64.71
Türkiye’de fındık kalitelimi			5	14.29	3	8.57	22	62.86	5	14.29
Fındığın fazla üretilmesi arz fazlası oluşturma durumu	2	5.71	5	14.29	2	5.71	15	42.86	11	31.43

Çizelge5.18'in devamı

Türkiye'de findık kalitelimi			5	14.29	3	8.57	22	62.86	5	14.29
Fındığın fazla üretilmesi arz fazlası oluşturma durumu	2	5.71	5	14.29	2	5.71	15	42.86	11	31.43
Pazar araştırması durumu	1	2.86	2	5.71	5	14.29	24	68.57	3	8.57
Teknolojiyi takip etme durumu					3	8.57	21	60.00	11	31.43
Pazarlama direkt yapma durumu	1	2.86	1	2.86	1	2.86	14	41.18	18	52.94
Reklam yapma durumu	1	2.86	7	20.00	10	28.57	12	34.29	5	14.29
Yatırım teşvik primleri alma durumu	2	5.71	6	17.14	7	20.00	14	40.00	6	17.14
Kredi kullanma durumu			2	5.71	2	5.71	24	68.57	7	20.00
Personele güvenme durumu			1	2.86			15	42.86	19	54.29
İş güvenliği durumu					2	5.71	9	25.71	24	68.57
Malzeme alımında sıkıntı yaşama durumu	1	2.86	5	14.29	1	2.86	22	62.86	6	17.14

Çizelge5.18'in devamı

Araştırma- geliştirme faaliyetleri için bütçe durumu	1	2.86	10	28.57	10	28.57	13	37.14	1	2.86
Fındık ihracatının artış durumu			3	8.57	5	14.29	17	48.57	10	28.57
Fiskobirlik'i n çalışmaları yeterli görme durumu	6	17.14	11	31.43	15	42.86	2	5.71	1	2.86
Ticaret Borsasının fonksiyonu	3	8.57	8	22.86	12	34.29	10	28.57	2	5.71
Hükümet politikaları yeterlimi	3	8.57	8	22.86	10	28.57	13	37.14	1	2.86
Ham maddeye ulaşım durumu			2	5.71	3	8.57	27	77.14	3	8.57
Pazara ulaşma da sıkıntı yaşama durumu	2	5.71	7	20.00	3	8.57	23	65.71		
İlimizde Lisanslı Depoculuğu n durumu	3	8.57	9	25.71	16	45.71	6	17.14	1	2.86

Çizelge 5.18'de işletmelerin kendi işyerlerine ait yapısal özellikleri ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar verilmiştir. Ankete katılan işletmelerin çoğunluğu işyeri büyüklüklerini yeterli görürken 8 işletme yeterli görmemiştir. İşletmelerin tamamına yakını üretim planlaması yatığını, yine işletmelerin tamamı fındığın randımanının fiyatı etkilediğini beyan etmiştir. İşletmelerin %14.29'u Türkiye'de fındık kalitesinin düşük olduğunu ve fındık arzının fazla olmadığını, 26 işletme fındık arzının fazla olduğunu beyan etmişlerdir. İşletmelerin %72.44'ü pazar araştırması yaptırırken, 3 işletme pazar

araştırması yapmadığı görülmüştür. İşletmelerin tamamına yakını teknolojiyi takip ettiği ve direkt pazarlama yaptığı, işletmelerin %48,58'i reklam yaptığı %22.86'sı hiç reklam yapmadıkları, %57.14'ü yatırım teşvikten yararlandığı, %22.86'sının teşvikten yararlanmadığı, işletmelerin %88.57'i kredi kullanabildiği, sadece %5.71'i kredi kullanamayabileceğini, işletmelerin tamamına yakını personeline güvendiğini, iş güvenliğini sağladığını ve müşteri şikâyetlerini dikkate aldığını beyan etmiştir. İşletmelerin %80'i malzeme ve hammadde alımı konusunda sıkıntı yaşamadıkları sadece altı işletme sıkıntı yaşadığı görülmüştür. İşletmelerin %80'inin etkin bir stok politikasının olduğu, dört işletmenin etkin bir stok politikasının olmadığı, işletmelerin çoğunluğunun satın alma, üretim ve satış bölümleri arasında uyum olduğu görülmüştür. İşletmelerin sadece % 40' araştırma geliştirme faaliyetine yeterli bütçe ayırdığı ve fındık ihracatının her yıl arttığı görülmüştür.

İşletmelerin %48.57'i Fiskobirlik'in çalışmalarını yeterli görmemekte, %42.86'sında fikrinin olmadığını belirtmiştir. Sadece üç işletme Fiskobirlik'in çalışmalarını yeterli bulmuştur. İşletmelerin %24.28'i Ticaret Borsalarının fındık sektörü ile ilgili fonksiyonunu yerine getirdiğini, % 31.43'nün fonksiyonunu yerine getiremediğini %34.29'unun fikrinin olmadığını belirtmiştir. İşletmelerin %40'ı hükümet politikalarını yeterli bulurken, %31.43'ü yeterli bulmamaktadır. İşletmelerin %65.71' pazara ulaşmada sıkıntı çekmemektedir. İşletmelerin %34.28'i lisansı depoculuk faaliyetlerini yetersiz bulurken, %45.71'nin hiç fikrinin olmadığı görülmüştür.

Kocaeli ilinde yapılan araştırmada; işletmelerin %80'yeterli büyüklükte olduğunu, %20'si yeterli büyüklüğe sahip olmadığını düşünmektedir. Yine işletmelerin %67.7' pazar araştırması yaparken, yapmayanların oranı %32.3'tür. İşletmelerin %65.6'ı reklam kanalı kullanmazken, %34.4'ü reklam kanalı kullanmaktadır. (Kızılaslan ve Kösal, 2012)

Tokat'ta yapılan araştırmada sebze ve meyve sanayi işletmelerinin %11.1'nin pazar araştırması yaptığı tespit edilmiştir (Yalçın, 2008).

İşletmelerin Giresun ilinde Kocaeli ilinden daha fazla reklama önem verdiği anlaşılmaktadır.

Nevşehir’de yapılan bir araştırma da işletmelerin %65.5’i üretim planlaması yaptığını, %34.5’inin planlama yapmadığı belirtilmiştir (Özgener, 2003).

Ordu ilinde yapılan bir araştırmada firmaların%17.9’u üretilen fındığın arz fazlası yarattığını düşünürken, %82’i arz fazlası yaratmadığını düşünmektedir. Yine firmaların tamamı Fiskobirlik’in çalışmalarının yeterli olmadığını düşünmektedir(Saka, 2013).

Tokat ilinde yapılan Küresel Ekonomik Krizin Tokat İli Merkez İlçedeki Gıda Sanayi İşletmeleri Üzerindeki Etkileri konulu çalışmada araştırmaya katılan işletmelerin %12.96’sı işletmelerinde araştırma-geliştirme biriminin bulunduğunu belirtmişlerdir. Buna karşın %87.04’ü ise araştırma-geliştirme biriminin bulunmadığını ifade etmişlerdir (Uyanık, 2001).

5.3. İncelenen İşletmelerin Ekonomik Yapısına İlişkin Bazı Özellikleri

Çizelge 5.19.Fındık Alımını Etkileyen Faktörlerin İhracata Etkisi

İşletmelerin Fındık Alımının İhracata Olan Etkilerine İlişkin Görüşleri	Etki Derecesi									
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kapasite	3	8.57	9	25.71	8	22.86	12	34.29	3	8.57
Yurtiçi Talep	3	8.57	5	14.29	2	5.71	17	48.57	8	22.86
Fındık Fiyatı			1	2.86	1	2.86	7	20.00	26	74.29
Sermaye	2	5.71	2	5.71	7	20.00	19	54.29	5	14.29
Yurtdışı Talep	15	42.86	2	5.71	2	5.71	10	28.57	6	17.15

Çizelge 5.19’de Fındık alımını etkileyen faktörlerin ihracata etki dereceleri verilmiştir.

Buna göre; çizelgede yer alan başlıklardan Fındık fiyatının işletmeler açısından %74.29 oranla en fazla etkiye sahip olduğu, yurtdışı talebinin ise %42.86 oran ile en az etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Ankete katılan işletmelerin fındık ihracatında etkili olan diğer faktörlerin etki dereceleri çizelge 5.20’de verilmiştir.

Çizelge 5.20.Fındık İhracatına Diğer Faktörlerin Etkisi

İşletmelerin Fındık ihracatını Etkilediğini Düşündükleri Diğer Faktörlerin Etkisi	Etki Derecesi										İhracat yapmayıp Cevap Vermeyen işletmeler	
	1		2		3		4		5			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ülke imajı	1	2.94	1	2.94	2	5.88	12	35.29	5	14.71	13	38.24
Marka imajı					5	14.71	9	26.47	7	20.59	13	38.24
Kalite ve sağlık ambalaj imajı			1	2.94	3	8.82	14	41.18	4	11.76	12	35.29
Paketleme politikası			2	5.88	5	14.71	11	32.35	4	11.76	12	35.29
Tanıtım faaliyetleri			5	14.71	2	5.88	8	23.53	7	20.59	12	35.29
Aflatoksin miktarı					1	2.94	11	32.35	10	29.41	12	35.29
Üretim teknolojisi durumu			2	5.88	4	11.76	12	35.29	4	11.76	12	35.29
Fındığın kalitesi			1	2.94	1	2.94	10	29.41	10	29.41	12	35.29
Fındık Politikaları					3	8.82	13	38.24	6	17.65	12	35.29
Bürokrasinin olumsuz etkileri	1	2.94	1	2.94	2	5.88	15	44.12	3	8.82	12	35.29
Dış Ticaret Şirketlerini Birlikte Hareketi	1	2.94	5	14.71	7	20.59	7	20.59	2	5.88	12	35.29
Çalışanların Eğitim Düzeyi			1	2.94	6	17.65	12	35.29	3	8.82	12	35.29
Yöneticinin Deneyimi			1	2.94	3	8.82	12	35.29	6	17.65	12	35.29

Çizelge5.20'in devamı

Bireysel Pazar Araştırmaları	1	2.94	1	2.94	7	20.59	9	26.47	4	11.76	12	35.29
Kurumların Pazar Bilgileri			4	11.76	11	32.35	6	17.65	1	2.94	12	35.29
Fındığın Dünyaya Tanıtımı			1	2.94	2	5.88	9	26.47	10	29.41	12	35.29
Pazar Bilgilerini Değerlendirme			2	5.88	6	17.65	12	35.29	2	5.88	12	35.29
Aracı kurumlarla koordinasyon			2	5.88	8	23.53	10	29.41	2	5.88	12	35.29
Üreticilerle koordinasyon			5	14.71	5	14.71	11	32.35	1	2.94	12	35.29
Uluslararası fuarlara katılım			1	2.94	5	14.71	9	26.47	7	20.59	12	35.29
Çevre ve sağlık standartlarına uyum			1	2.94	5	14.71	11	32.35	3	8.82	12	35.29
AB standartlarına uyum			1	2.94	3	8.82	13	38.24	5	14.71	12	35.29
İhracatta devletin destekleri					1	2.94	11	32.35	10	29.41	12	35.29
Fındığın ürün çeşitliliği			1	2.94	5	14.71	5	14.71	9	26.47	12	35.29
Müşterilerin zamanında teslim memnuniyeti					2	5.88	7	20.59	13	38.24	12	35.29
Müşterilerin ürün memnuniyeti					1	2.94	6	17.65	15	44.12	12	35.29

İşletmeler ihracatta fındığın kalitesini, tarife dışı engeller (Aflatoksin), fındığın dünyaya tanıtımı, ihracat destekleri, müşterilerin zamanında teslim memnuniyeti, müşterilerin ürün memnuniyeti birinci derecede önemli olarak görmüştür. Yine işletmeler Türk fındığının üretim, sağlık, kalite ve ambalajlama ile ilgili imajını, üretim teknolojisini,

ülkenin fındık politikasını, bürokrasinin olumsuz etkilerini, çalışanların eğitim düzeyi ile yöneticilerin deneyimlerini, pazar bilgilerini değerlendirme, AB standartlarına uyumun sağlamasını ikinci derecede önemli görmüştür. Müşterinin ürün memnuniyeti fındık ihracatında %44.12 ile 15 işletme en önemli olarak görmüştür. Türk fındığının üretim, sağlık, kalite ve ambalajlanması ile ilgili imajı %41.18 ile 14 işletme ikinci derecede önemli görmüştür. Ülke imajı, bürokrasinin olumsuz etkileri, fındık dış ticaret şirketlerinin birlikte hareket etmeleri ve bireysel pazar araştırmaları fındık ihracatında en önemsiz faktörler olarak sıralanmıştır.

Çizelge 5.21. İhracat Yapan / Yapmayan İşletmelerin Üretim ve İhracat Maliyetleri

Maliyet Kalemleri	İhracat Yapan İşletmeler		İhracat Yapmayan İşletmeler	
	Giderler Toplamı (TL)	Giderler in Oranı (%)	Giderler Toplamı (TL)	Giderlerin Oranı (%)
Tanıtım, Reklam ve Promosyon Giderleri	467598.53	0.02	194700.00	0.09
Ödenen Vergiler	7219456.54	0.30	3387000.00	1.57
Finansman Giderleri	23908023.94	0.98	688000.00	0.32
Navlun ve Sigorta Giderleri	76752520.11	3.15	998500.00	0.46
SSK+Prim Ödemeleri	7365839.11	0.30	1670800.00	0.78
Yükleme+Taşıma Giderleri	8576641.71	0.35	971000.00	0.45
Üreticiden Fındık Alış Maliyetleri	2161835800.46	88.67	191146000.00	88.74
İşleme Maliyetleri(Kırma vs)	43763244.61	1.80	9285185.00	4.31
Paketleme Maliyetleri	25835292.44	1.06	1581625.00	0.73
Kamu Kurumlarına Yapılan Ödemeler	10054422.79	0.41	348000.00	0.16
DFİF Kesintileri	23890215.44	0.98	0.00	0.00
Personel Giderleri	31318925.50	1.28	4415000.00	2.05
Gümrük Komisyon Giderleri	2614268.83	0.11	450000.00	0.21
Diğer	14418377.90	0.59	270000.00	0.13
TOPLAM	2438020627.91	100.00	215405810.00	100.00

Ankete katılan İhracat yapan ve yapmayan işletmelerin üretim ve ihracat maliyetleri çizelge 5.21’de verilmiştir.

İhracat yapan ve yapmayan işletmelerin maliyet kalemleri içinde en fazla fındık alış maliyetleri oluşturmaktadır. İhracat yapan işletmelerde bu oran %88.67 iken, yapmayan işletmelerde %88.74 olarak gerçekleşmiştir. İhracat yapan işletmelerde ikinci sırada %3.15’le navlun ve sigorta giderleri yer alırken, ihracat yapmayan işletmelerde ikinci sırada işletme maliyetleri (kıрма) %4.31’le yer almaktadır. Yine İhracat yapmayan işletmelerde personel giderleri (%2,05), ihracat yapan işletmelere (%1.28) göre daha yüksek olduğu, ihracat yapmayan işletmeler (%1.57). ihracat yapanlara (%0.30) göre daha fazla vergi ödediği görülmüştür. Maliyetler arasında en çok yer tutan işçi ücretleri ile SSK ödemeleri ve vergiler işletmeleri zorlayan önemli maliyetler olarak görülmektedir. Ayrıca işletmelerin maliyet kalemleri içinde en az harcamayı tanıtım, reklam ve promosyon giderleri için yaptıkları görülmüştür.

Ordu ilinde yapılan araştırma da işletmelerin maliyet kalemleri olarak %16 ile personel harcamaları ilk sırayı almıştır. Daha sonra sırasıyla %14 ile ürün alış maliyeti, %11 SSK giderleri olarak sıralanmıştır. En az maliyeti %3 ile gümrük giderleri alırken reklam harcamasının ise hiç yapılmadığı görülmüştür.(Saka, 2013).

Çizelge 5.22.İşletmelerin Fındık Ticaretine Yönelik Olarak Devletten Beklentileri

İşletmelerin Fındık Ticaretine Yönelik Olarak Devletten Beklentiler	Etki Derecesi									
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Arz-Talep Dengesi	2	5.71	1	2.86			8	22.86	24	68.57
Ürün Borsalarının Kurulması			1	2.86			20	57.14	14	40.00
İç ve Dış Piyasada Tanıtım	1	2.86	1	2.86	2	5.71	12	34.29	19	54.29
Finans Sağlanması			1	2.86	1	2.86	23	65.71	10	28.57
İhracat Fonu Kaldırılsın	1	2.86	2	5.71	9	25.71	4	11.43	19	54.29

Ankete katılan işletmelerin, fındık ticaretine yönelik olarak devletin neler yapmasını bekledikleri çizelge 5.22’ de verilmiştir.

Çizelge 5.22 incelendiğinde, işletmeler fındık ticaretine yönelik olarak devletten ilk beklentilerinin %68,57 ile arz ve talep dengesinin sağlanması yönünde olduğu görülmektedir. Daha sonra bunu %65,71 ile finans sağlanması hususu takip etmekte ve peşinden de %54,29 ile ihracat fonunu kaldırılması beklentisi gelmektedir.

Hatay ilinde yapılan bir araştırmada; işletmelerin ihracat yaparken devletten beklentilerinin %85,7'i bürokrasinin azaltılması, %38'i teşviklerin artırılması, %28,5' araçlara geçiş kolaylığı sağlanması ve çiftçilerin eğitilmesi yönünde olduğu belirlenmiştir (Tahhuşoğlu,2007)

Çizelge 5.23.Fındık Dış Ticaretinin Gelişimi İçin Çözüm Önerileri

Fındık Dış Ticaretinin Gelişimi İçin Çözüm Önerileri	Etki Derecesi									
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kalifiye Personel Yetiştirilmesi	1	2.86	2	5.71	1	2.86	16	45.71	15	42.86
Üretimin Teşvik Edilmesi			2	5.71	3	8.57	15	42.86	15	42.86
Fındık Fiyatlarının Belirlenmesi					2	5.71	13	37.14	20	57.14
Gübre ve Mazot Desteği	1	2.86	2	5.71	3	8.57	7	20.00	22	62.86
Depoculuğun Faaliyete Geçirilmesi	1	2.86	1	2.86	11	31.43	12	34.29	10	28.57
Ar-Ge Aktifleştirilmesi	2	5.71	3	8.57	11	31.43	8	22.86	11	31.43

Ankete katılan işletmelerin dış ticaretin gelişimi için çözüm önerileri çizelge 5.23' de verilmiştir.

İşletmelerin dış ticaretin gelişimi için çözüm önerilerinin başında % 62.86 ile gübre ve mazot desteğinin devam etmesinin gerekliliği gelmektedir. Ardından %57.14 ile fındık fiyatının belirlenmesi hususu dile getirilmekte, % 42.86 ile üretimin teşvik edilmesi ve aynı oran ile kalifiye personel yetiştirilmesi istenilmektedir.

Çizelge 5.24.İşletmelerce Fındık Sektöründe Yaşanan Problemlerin Önem Sırası

Fındık Sektöründe Yaşanan Problemler	Etki Derecesi									
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Devlet Desteklerinin Yetersizliği	6	17.15	1	2.86	7	20.00	13	37.14	8	22.86
Reklamın Yetersiz Olması	2	5.72	5	14.29	5	14.29	11	31.43	12	34.29
Kalifiye eleman eksikliği	1	2.86	4	11.43	4	11.43	17	48.57	9	25.71
İhracat Kolaylığının Sağlanamaması	2	5.71			5	14.29	15	42.86	13	37.14
Gecikmeler	1	2.86	1	2.86	4	11.43	11	31.43	18	51.43
Politikaların Olumlu Beklentiler Sunmaması	1	2.86			6	17.14	17	48.57	11	31.43

Ankete katılan işletmelerin fındık sektöründe yaşadığı problemler çizelge 5.24’da verilmiştir.

İşletmelerin fındık sektöründe yaşadığı problemlerin başında %51.43 ile ülkeler arası sınır geçişlerinde yaşanan sıkıntılar ve gecikmeler gelmektedir. Bunu sırasıyla %37.14 ile Gümrük mevzuatında ihracat kolaylıklarının sağlanamaması ve % 34.29 ile reklam ve tanıtımların yetersiz olması takip etmektedir.

Çizelge 5.25.Fındık Sektörüne Yönelik Olarak Devletten Beklenen Düzenlemeler

Devletten Beklenen Düzenlemeler	Etki Derecesi									
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Taban arazilerdeki findık dikimi engellensin	13	37.14	6	17.14	7	20.00	4	11.43	5	14.29
Fındık bahçeleri gençleştirilsin			1	2.86	2	5.71	5	14.29	27	77.14
Girdi sübvansiyonlarına devam edilsin			2	5.71	4	11.43	6	17.14	23	65.71
Fındık Yetiştiriciliği konusunda yayım çalışması yapılsın					3	8.57	10	28.57	22	62.86
Fiskobirlik piyasadan çekilsin	5	14.29	9	25.71	10	28.57	4	11.43	7	20.00

Ankete katılan işletmeler fındık sektörüne yönelik olarak devlet tarafından yapılmasını bekledikleri düzenleme kalemleri çizelge 5.25’de verilmiştir.

İşletmeler fındık sektörüne yönelik olarak devletten beklentileri %77.14 ile fındık bahçelerinin gençleştirilmesi, %65.71 ile girdi (ilaç, gübre vs.) sübvansiyonlarının devam ettirilmesi olarak görülmektedir. İşletmeler genel olarak (%54.28) taban arazilerde fındık dikiminin engellenmesini ise istememektedirler.

Çizelge 5.26.Fındıkla İlgili Yanlış Hükümet Politikaları

Yanlış Hükümet Politikaları	Etki Derecesi									
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Destekleme politikasındaki yanlışlıklar	2	5.71	2	5.71	5	14.29	13	37.14	13	37.14
İstikrarlı politikalar olmaması			2	5.71	2	5.71	13	37.14	18	51.43
Dikim alanlarının sınırlandırılmaması	8	22.86	3	8.57	10	28.57	8	22.86	6	17.14
Bölgesel fark dikkate alınmaması	1	2.86	1	2.86	7	20.00	12	34.29	14	40.00
Kısa dönemli popülist politikalar	2	5.71	4	11.43	3	8.57	16	45.71	10	28.57
Gerçek üreticisini korunmaması			3	8.57	6	17.14	5	14.29	21	60.00

Ankete katılan işletmelere sorulan fındıkla ilgili yanlış hükümet politikaları nelerdir sorusuna verilen cevaplarla ilgili bilgiler çizelge 5.26’da verilmiştir.

İşletmelere göre fındıkla ilgili yanlış hükümet politikalarının başında % 60’ı gerçek ve küçük fındık üreticisinin korunmaması gelmektedir. Bunu %48.57 ile uzun dönemli ve istikrarlı politikaların olmayışı, %40 ile politikalarda bölgesel fark dikkate alınmaması olarak görülmüştür.

Çizelge 5.27.Ticaret Borsasının Fonksiyonu

Ticaret Borsasının Fonksiyonu	Etki Derecesi									
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Fındık ürün borsaları kurmak					4	11.43	9	25.71	22	62.86
Rekabet ortamını sağlamak	1	2.86	1	2.86	3	8.57	9	25.71	21	60.00
Fındık kalitesinin tespiti	12	34.29	2	5.71	4	11.43	10	28.57	7	20.00
Gerektiğinde fındığı kırma	21	60.00	4	11.43	6	17.14	2	5.71	2	5.71
Reklam faaliyetlerinde bulunma	1	2.86	1	2.86	1	2.86	9	25.71	23	65.71
Araştırma ve geliştirme	1	2.86			4	11.43	9	25.71	21	60.00
Dünya fındık piyasasında etkili olmak	1	2.86	1	2.86	1	2.86	8	22.86	24	68.57

Ankete katılan işletmelere göre ticaret borsasının fonksiyonları çizelge 5.27’de verilmiştir.

Ticaret borsaları ile ilgili olarak işletmelerin% 68.57’si dünya fındık piyasasında etkili olması, %65.71’ninnı reklam faaliyetlerinde bulunmasını, %62.86’ı fındık ürün borsası kurması gerektiği yönünde beyanda bulunmuştur.

5.4. İncelenen İşletmelerin Faaliyet Analizleri

İşletmelerin faaliyet şekline göre kullandığı teknolojilere ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.28’de verilmiştir.

Çizelge 5.28.Faaliyet Şekli İle Kullandığı Teknoloji Arasındaki İlişki

	İç Piyasa		İç Piyasa ve İhracat		İhracat	
	n	%	n	%	n	%
Geleneksel	4	11.43	0	0.00	0	0.00
Modern	7	20.00	13	37.14	1	2.86
Modern Tek. Geçiş	5	14.29	5	14.29	0	0.00
Toplam	16	45.71	18	51.43	1	2.86
Sonuç: P= 0.119(SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin kullandığı teknolojinin faaliyet şeklinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani kullanılan teknoloji türü işletmelerin faaliyet şekline göre değişmemektedir. Geleneksel üretim yapan firmaların sadece iç piyasaya üretim yaptıkları görülmüştür.

İşletmelerin faaliyet şekline (ihracat yapma durumu) göre kullandığı teknolojilere ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.29’de verilmiştir.

Çizelge 5.29.İhracat Yapma Durumu İle Kullandığı Teknoloji Arasındaki İlişki

	İhracat Yapıyor		İhracat Yapmıyor	
	n	%	n	%
Geleneksel	0	0.00	4	11.43
Modern	14	40.00	7	20.00
Modern Teknolojiye Geçiş	5	14.29	5	14.29
Toplam	19	54.29	16	45.71
Sonuç: P=0.022 ($\chi^2= 7.666$; SD=3)				
İstatistik olarak önemlidir (p<0.05)				

Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin kullandığı teknolojinin faaliyet şekline bağımlı olduğu görülmektedir (p<0.05). Yani kullanılan teknoloji türü işletmelerin ihracat yapıp yapmama durumuna göre değişmektedir. Modern ve modern teknolojiye geçmek üzere olan işletmelerin %54.29’nun ihracat için üretim yaptıkları, yine modern teknoloji ile üretim yapan ancak buna rağmen %34.29 işletmenin ihracat yapmadığı görülmektedir. İşletmelerin modern teknolojiyi kullanma eğilimleri daha fazladır. İhracat yapan işletmelerin tamamı modern teknoloji ile üretim yapmaktadır.

Çizelge 5.30. Faaliyet Şekli İle Fındık Temin Etme Yöntemi Arasındaki İlişki

	İç Piyasa		İç Piyasa ve İhracat		İhracat	
	n	%	n	%	n	%
Nakit	16	45.71	15	42.86	1	2.86
Nakit-Emanet Alma	0	0.00	2	5.71	0	0.00
Cevap Yok	0	0.00	1	2.86	0	0.00
Toplam	16	45.71	18	51.43	1	2.86
Sonuç: P=0.531 (SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin faaliyet şekli ile fındık temin etme yöntemine ait frekans dağılım tablosu ve ki-kare testi sonuçları çizelge 5.30'da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin fındık temin etme yönteminin faaliyet şekline bağımsız olduğu (p>0.05) yani fındık temin etme yöntemi işletmelerin faaliyet şekline göre değişmediği gözlemlenmektedir.

Çizelge 5.31.İhracat Yapma Durumu İle Fındık Temin Etme Yöntemi Arasındaki İlişki

	İhracat Yapıyor		İhracat Yapmıyor	
	n	%	n	%
Nakit	16	45.71	16	45.71
Nakit-Emanet Alma	2	5.71	0	0.00
Cevap Yok	1	2.86	0	0.00
Toplam	19	54.29	16	45.71
Sonuç: P=0.489 (SD=2)				
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)				

İşletmelerin faaliyet şekli ile fındık temin etme yöntemine ait frekans dağılım çizelgesi ve ki-kare testi sonuçları çizelge 5.31'de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin fındık temin etme yönteminin faaliyet şekline (ihracat yapıyor veya yapmıyor) bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani fındık temin etme yöntemi işletmelerin faaliyet şekline göre değişmemektedir. Emanet olarak alına fındıkların %5.71'i ihraç edildiği, işletmeler emanete aldıkları fındıkları satmadıkları görülmüştür.

Çizelge 5.32. Faaliyet Şekli İle Üretimi Denetleme Arasındaki İlişki

	İç Piyasa		İç Piyasa ve İhracat		İhracat	
	n	%	n	%	n	%
Bizzat Gözlemleme	3	8.571	0	0.000	0	0.000
Bizzat Gözlemleme-Konusunda Uzman Kişilerce	1	2.857	0	0.000	0	0.000
Numune Alma	2	5.714	2	5.714	1	2.857
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme	8	22.857	11	31.429	0	0.000
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme- Konusunda Uzman Kişilerce	2	5.714	4	11.429	0	0.000
Numune Alma-Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.000	1	2.857	0	0.000
Toplam	16	45.714	18	51.429	1	2.857
Sonuç: P=0.223 (SD=10)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin faaliyet şekli ile üretimi denetleme sorularına ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.32’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin üretimi denetlemesi faaliyet şekline bağımsız olduğu (p>0.05) yani üretimi denetleme işletmelerin faaliyet şekline göre değişmediği gözlemlenmektedir.

Çizelge 5.33.İhracat Yapma Durumu İle Üretimi Denetleme Arasındaki İlişki

	İhracat Yapıyor		İhracat Yapmıyor	
	n	%	n	%
Bizzat Gözlemleme	0	0.00	3	8.57
Bizzat Gözlemleme-Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	1	2.86
Numune Alma	3	8.57	2	5.71
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme	11	31.43	8	22.86
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme-Konusunda Uzman Kişilerce	4	11.43	2	5.71
Numune Alma-Konusunda Uzman Kişilerce	1	2.86	0	0.00
Toplam	19	54.29	16	45.71
Sonuç: P=0.309 (SD=5)				
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)				

İşletmelerin faaliyet şekli (ihracat yapma durumu) ile üretimi denetleme sorularına ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.33’de verilmiştir. Çizelge

incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin üretimi denetlemesi faaliyet şeklinden (ihracat yapma durumu) bağımsız olduğu ($p>0.05$) yani üretimi denetleme işletmelerin faaliyet şekline göre değişmediği görülmektedir.

Çizelge 5.34. Faaliyet Şekli İle İşçilere Verilen Ücret Miktarı Arasındaki İlişki

	İç Piyasa		İç Piyasa ve İhracat		İhracat	
	n	%	n	%	n	%
Asgari Ücret	16	45.71	16	45.71	0	0.00
Asgari Ücret Fazlası	0	0.00	2	5.71	1	2.86
Toplam	16	45.71	18	51.43	1	2.86
Sonuç: $P=0.042$ ($SD=2$)						
İstatistik olarak önemlidir ($p<0.05$)						

İşletmelerin faaliyet şekline göre işçilere verilen ücret miktarına ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.34’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin işçilerine verdiği ücret faaliyet şekline bağımlı olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Yani işçilere verilen ücret işletmelerin faaliyet şekline göre değişmektedir.Çalışanlarına asgari ücretten daha fazla ücreti sadece ihracat yapan işletmeler vermektedir.

Çizelge 5.35.İhracat Yapma Durumu İle İşçilere Verilen Ücret Miktarı Arasındaki İlişki

	İhracat Yapıyor		İhracat Yapmıyor	
	n	%	n	%
Asgari Ücret	16	84.21	16	100
Asgari Ücret Fazlası	3	15.79	0	0.00
Toplam	19	100	16	100
Sonuç: $P=0.048$ ($\chi^2= 3.901$; $SD=1$)				
İstatistik olarak önemlidir ($p<0.05$)				

İşletmelerin faaliyet şekline göre işçilere verilen ücret miktarına ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.35’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin işçilerine verdiği ücret faaliyet şekline (ihracat yapma durumu) bağımlı olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Yani işçilere verilen ücret işletmelerin faaliyet şekline göre değişmektedir. İhracat yapmayan işletmelerin tamamı işçilerine

asgari ücret öderken, ihracat yapan işletmelerin %15.79'u asgari ücretin üzerinde ücret ödediği görülmüştür.

Çizelge 5.36. Faaliyet Şekli İle Hizmet İçi Eğitim Verme Arasındaki İlişki

	İç Piyasa		İç Piyasa ve İhracat		İhracat	
	n	%	n	%	n	%
Evet (veriliyor)	14	40.00	18	51.43	1	2.86
Hayır (verilmiyor)	2	5.71	0	0.00	0	0.00
Toplam	16	45.71	18	51.43	1	2.86
Sonuç: P= 0.259 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin faaliyet şekli ile hizmet içi eğitim veriliyor mu? sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.36'da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerde hizmet içi eğitimin faaliyet şeklinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani hizmet içi eğitim verilmesi işletmelerin faaliyet şekline göre değişmemektedir.

Çizelge 5.37.İhracat Yapma Durumu İle Hizmet İçi Eğitim Verme Arasındaki İlişki

	İhracat Yapıyor		İhracat Yapmıyor	
	n	%	n	%
Evet (veriliyor)	19	54.29	14	40.00
Hayır (verilmiyor)	0	0.00	2	5.71
Toplam	19	54.29	16	45.71
Sonuç: P =0.202 (SD=1)				
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)				

İşletmelerin faaliyet şekli (ihracat yapma durumu) hizmet içi eğitim veriliyor mu? sorularına ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.37'de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin hizmet içi eğitim veriliyor mu? faaliyet şeklinden (ihracat yapma durumu) bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani hizmet içi eğitim verilmesi işletmelerin faaliyet şekline göre değişmemektedir.

Çizelge 5.38. Faaliyet Şekli İle Kalifiye Eleman Bulma Durumu Arasındaki İlişki

	İç Piyasa		İç Piyasa ve İhracat		İhracat	
	n	%	n	%	n	%
Evet (zorlanıyorum)	4	11.43	7	20.00	1	2.86
Hayır (zorlanmıyorum)	12	34.29	11	31.43	0	0.00
Toplam	16	45.71	18	51.43	1	2.86
Sonuç: P=0.263 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin faaliyet şekli ile kalifiye eleman bulmada zorlanıyor musunuz? sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.38’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin kalifiye eleman bulmakta zorlanmaları faaliyet şeklinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani kalifiye eleman bulmada zorlanma işletmelerin faaliyet şekline göre değişmemektedir.

Çizelge 5.39. İhracat Yapma Durumu İle Kalifiye Eleman Bulma Konusu Arasındaki İlişki

	İhracat Yapıyor		İhracat Yapmıyor	
	n	%	n	%
Evet (zorlanıyorum)	8	22.86	4	11.43
Hayır (zorlanmıyorum)	11	31.43	12	34.29
Toplam	19	54.29	16	45.71
Sonuç: P=0.288 (SD=1)				
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)				

İşletmelerin faaliyet şekli (ihracat yapma durumu) kalifiye eleman bulmada zorlanıyor musunuz? sorularına ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.39’da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin kalifiye eleman bulmada zorlanmaları faaliyet şeklinden (ihracat yapma durumu) bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani kalifiye eleman bulma zorluğu işletmelerin faaliyet şekline göre değişmemektedir.

Çizelge 5.40. Faaliyet Şekli İle Danışmanlık Hizmet Alma Durumu Arasındaki ilişki

	İç Piyasa		İç Piyasa ve İhracat		İhracat	
	n	%	n	%	n	%
Evet (alıyorum)	5	14.29	8	22.86	0	0.00
Hayır (almıyorum)	11	31.43	10	28.57	1	2.86
Toplam	16	45.71	18	51.43	1	2.86
Sonuç: P=0.684 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin faaliyet şekli ile danışmanlık hizmeti alabiliyor musunuz? sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.40'da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin danışmanlık hizmeti almaları faaliyet şeklinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani danışmanlık hizmeti almaları işletmelerin faaliyet şekline göre değişmemektedir.

Çizelge 5.41. İhracat Yapma Durumu İle Danışmanlık Hizmet Alma Durumu Arasındaki İlişki

	İhracat Yapıyor		İhracat Yapmıyor	
	n	%	n	%
Evet (alıyorum)	8	22.86	5	14.29
Hayır (almıyorum)	11	31.43	11	31.43
Toplam	19	54.29	16	45.71
Sonuç: P= 0.508 (SD=1)				
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)				

İşletmelerin faaliyet şekli ile danışmanlık hizmeti alabiliyor musunuz? sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.41'de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin danışmanlık hizmeti almaları faaliyet şeklinden (ihracat yapma durumu) bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani danışmanlık hizmeti almaları işletmelerin faaliyet şekline göre değişmemektedir.

Çizelge 5.42. Kullandığı Teknoloji İle Yapılan İşlem Durumu Arasındaki İlişki

	Geleneksel		Modern		Modern Teknolojiye Geçiş	
	n	%	n	%	n	%
İşleme	1	2.86	10	28.57	7	20.00
Kırma	2	5.71	2	5.71	1	2.86
Kırma-İşleme	1	2.86	9	25.71	2	5.71
Toplam	4	11.43	21	60.00	10	28.57
Sonuç: P= 0.254 (SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin kullandıkları teknoloji ile yapılan işlem sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.42’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin yaptıkları ürün işleme faaliyetleri kullandıkları teknolojiden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani ürün işleme şekli işletmelerin kullandıkları teknolojiye göre değişmemektedir.

Çizelge 5.43. Kullandığı Teknoloji İle Fındık Temin Etme Yöntemleri Arasındaki İlişki

	Geleneksel		Modern		Modern Teknolojiye Geçiş	
	n	%	n	%	n	%
Nakit	4	11.43	18	51.43	10	28.57
Nakit-Emanet Alma	0	0.00	2	5.71	0	0.00
Cevap Yok	0	0.00	1	2.86	0	0.00
Toplam	4	11.43	21	60.00	10	28.57
Sonuç: P= 0.786 (SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin kullandıkları teknoloji ile fındık temin etme yöntemleri sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.43’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin fındık temin etme yöntemlerinin kullandıkları teknolojiden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani fındık temin etme şekli işletmelerin kullandıkları teknolojiye göre değişmemektedir.

Çizelge 5.44. Kullandığı Teknoloji İle Üretimi Denetleme Arasındaki İlişki

	Geleneksel		Modern		Modern Teknolojiye Geçiş	
	n	%	n	%	n	%
Bizzat Gözlemleme	2	5.71	0	0.00	1	2.86
Bizzat Gözlemleme-Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	1	2.86	0	0.00
Numune Alma	0	0.00	2	5.71	3	8.57
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme	2	5.71	11	31.43	6	17.14
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme-Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	6	17.14	0	0.00
Numune Alma-Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	1	2.86	0	0.00
Toplam	4	11.43	21	60.00	10	28.57
Sonuç: P= 0.066 (SD=10)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin kullandıkları teknoloji ile üretimi denetleme yöntemleri sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.44’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin üretimi denetleme yöntemlerinin kullandıkları teknolojiye bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani üretimi denetleme şekli işletmelerin kullandıkları teknolojiye göre değişmemektedir.

Çizelge 5.45. Kullandığı Teknoloji İle İşçilere Verilen Ücret Miktarı Arasındaki İlişki

	Geleneksel		Modern		Modern Teknolojiye Geçiş	
	n	%	n	%	n	%
Asgari Ücret	4	11.43	18	51.43	10	28.57
Asgari Ücret Fazlası	0	0.00	3	8.57	0	0.00
Toplam	4	11.43	21	60.00	10	28.57
Sonuç: P= 0.679 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin kullandıkları teknoloji ile işçilere verilen ücret miktarı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.45’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin işçilere verdikleri ücret miktarı

kullandıkları teknolojiden bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani işçilere verilen ücret miktarı işletmelerin kullandıkları teknolojiye göre değişmemektedir.

Çizelge 5.46. Kullandığı Teknoloji İle Hizmet İçi Eğitim Verme Arasındaki İlişki

	Geleneksel		Modern		Modern Teknolojiye Geçiş	
	n	%	n	%	n	%
Evet (veriliyor)	3	8.57	21	60.00	9	25.71
Hayır (verilmiyor)	1	2.86	0	0.00	1	2.86
Toplam	4	11.43	21	60.00	10	28.57
Sonuç: P= 0.077 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir ($p>0.05$)						

İşletmelerin kullandıkları teknoloji ile hizmet içi eğitim veriliyor mu? sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.46’da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin hizmet içi eğitim vermeleri kullandıkları teknolojiden bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani hizmet içi eğitim verilmesi işletmelerin kullandıkları teknolojiye göre değişmemektedir.

Çizelge 5.47. Kullandığı Teknoloji İle Kalifiye Eleman Bulma Arasındaki İlişki

	Geleneksel		Modern		Modern Teknolojiye Geçiş	
	n	%	n	%	n	%
Evet (zorlanıyorum)	1	2.86	9	25.71	2	5.71
Hayır (zorlanmıyorum)	3	8.57	12	34.29	8	22.86
Toplam	4	11.43	21	60.00	10	28.57
Sonuç: P=0.452 ($\chi^2= 1.815$; SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir ($p>0.05$)						

İşletmelerin kullandıkları teknoloji ile kalifiye eleman bulmada zorlanıyor musunuz? sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.47’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin kalifiye eleman bulmada zorlanma durumunun kullandıkları teknolojiden bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani kalifiye eleman bulma zorluğu işletmelerin kullandıkları teknolojiye göre değişmemektedir.

Çizelge 5.48. Kullandığı Teknoloji İle Danışmanlık Hizmet Alma Arasındaki İlişki

	Geleneksel		Modern		Modern Teknolojiye Geçiş	
	n	%	n	%	n	%
Evet (alıyorum)	0	0.00	10	28.57	3	8.57
Hayır (almıyorum)	4	11.43	11	31.43	7	20.00
Toplam	4	11.43	21	60.00	10	28.57
Sonuç: $P=0.086(\chi^2=4.898; SD=2)$						
İstatistik olarak önemli değildir ($p>0.05$)						

İşletmelerin kullandıkları teknoloji ile danışmanlık hizmeti alıyor musunuz? sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.48’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin danışmanlık hizmeti alma durumları kullandıkları teknolojiden bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani danışmanlık hizmeti alma durumu işletmelerin kullandıkları teknolojiye göre değişmemektedir.

Çizelge 5.49. Yapılan İşlem İle Faaliyet Şekli Arasındaki İlişki

	İşleme		Kırma		Kırma-İşleme	
	n	%	n	%	n	%
İç Piyasa	7	20.00	5	14.29	4	11.43
İç Piyasa ve İhracat	10	28.57	0	0.00	8	22.86
İhracat	1	2.86	0	0.00	0	0.00
Toplam	18	51.43	5	14.29	12	34.29
Sonuç: $P=0.053 (SD=4)$						
İstatistik olarak önemli değildir ($p>0.05$)						

İşletmelerin yapılan işlem ile faaliyet şekli sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.49’da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin faaliyet şeklinin yapılan işlemlerden bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani faaliyet şekli işletmelerde yapılan işleme göre değişmemektedir.

Çizelge 5.50. Yapılan İşlem İle İhracat Yapma Durumu Arasındaki İlişki

	İşleme		Kırma		Kırma-İşleme	
	n	%	n	%	n	%
Yapıyor	11	31.43	0	0.00	8	22.86
Yapmıyor	7	20.00	5	14.29	4	11.43
Toplam	18	51.43	5	14.29	12	34.29
Sonuç: P= 0.012 ($\chi^2= 8.930$; SD=2)						
İstatistik olarak önemlidir (p<0.05)						

İşletmelerin yapılan işlem ile faaliyet şekli (ihracat yapma durumu) sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.50’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin faaliyet şeklinin yapılan işlemlerden bağımlı olduğu görülmektedir (p<0.05). Yani faaliyet şekli işletmelerde yapılan işleme göre değişmektedir. İhracat yapan işletmeler fındık işlemenin %31.43’nü yaptığı görülmüştür.

Çizelge 5.51. Yapılan İşlem İle Fındık Temin Etme Yöntemi Arasındaki İlişki

	İşleme		Kırma		Kırma-İşleme	
	n	%	n	%	n	%
Nakit	17	48.57	5	14.29	10	28.57
Nakit-Emanet Alma	0	0.00	0	0.00	2	5.71
Cevap Yok	1	2.86	0	0.00	0	0.00
Toplam	18	51.43	5	14.29	12	34.29
Sonuç: P=0.396 (SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin yapılan işlem ile fındık temin etme yöntemi sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.51’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin fındık temin etme yönteminin yapılan işlemlerden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani fındık temin etme yöntemi işletmelerde yapılan işleme göre değişmemektedir. Emanet alınan fındığın %5.71’i kırma ve işleminin yapıldığı görülmüştür.

Çizelge 5.52. Yapılan İşlem İle Üretimi Denetleme Yöntemi Arasındaki İlişki

	İşleme		Kırma		Kırma-İşleme	
	n	%	n	%	n	%
Bizzat Gözlemleme	2	5.714	1	2.857	0	0.000
Bizzat Gözlemleme-Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.000	0	0.000	1	2.857
Numune Alma	2	5.714	2	5.714	1	2.857
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme	12	34.286	1	2.857	6	17.143
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme- Konusunda Uzman Kişilerce	1	2.857	1	2.857	4	11.429
Numune Alma-Konusunda Uzman Kişilerce	1	2.857	0	0.000	0	0.000
Toplam	18	51.43	5	14.29	12	34.29
Sonuç: P=0.127(SD=10)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin yapılan işlem ile üretimi denetleme yöntemi sorularına ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.52’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin üretimi denetleme yöntemi yapılan işlemlerden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani üretimi denetleme yöntemi işletmelerde yapılan işleme göre değişmemektedir.

Çizelge 5.53. Yapılan İşlem İle İşçilere Verilen Ücret Miktarı Arasındaki İlişki

	İşleme		Kırma		Kırma-İşleme	
	n	%	n	%	n	%
Asgari Ücret	16	45.71	5	14.29	11	31.43
Asgari Ücret Fazlası	2	5.71	0	0.00	1	2.86
Toplam	18	51.43	5	14.29	12	34.29
Sonuç: P= 1.000 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin yapılan işlem ile işçilere verilen ücret miktarı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.53’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin işçilere verilen ücret miktarı yapılan işlemlerden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani işçilere verilen ücret işletmelerde yapılan işleme göre değişmemektedir.

Çizelge 5.54. Yapılan İşlem İle Hizmet İçi Eğitim Verme Arasındaki İlişki

	İşleme		Kırma		Kırma-İşleme	
	n	%	n	%	n	%
Evet (veriliyor)	16	45.71	5	14.29	12	34.29
Hayır (verilmiyor)	2	5.71	0	0.00	0	0.00
Toplam	18	51.43	5	14.29	12	34.29
Sonuç: P=0.637 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin yapılan işlem ile hizmet içi eğitim veriliyor mu? sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.54’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin hizmet içi eğitim verme durumunun yapılan işlemlerden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani hizmet içi eğitimin verilme durumu işletmelerde yapılan işleme göre değişmemektedir.

Çizelge 5.55. Yapılan İşlem İle Kalifiye Eleman Bulma Durumu Arasındaki İlişki

	İşleme		Kırma		Kırma-İşleme	
	n	%	n	%	n	%
Evet (zorlanıyorum)	6	17.14	0	0.00	6	17.14
Hayır (zorlanmıyorum)	12	34.29	5	14.29	6	17.14
Toplam	18	51.43	5	14.29	12	34.29
Sonuç: P=0.065 ($\chi^2= 5.454$; SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin yapılan işlem ile kalifiye eleman bulmada zorlanıyor musunuz? sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.55’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin kalifiye eleman bulma zorluğunun yapılan işlemlerden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani kalifiye eleman bulma zorluğu işletmelerde yapılan işleme göre değişmemektedir.

Çizelge 5.56. Yapılan İşlem İle Danışmanlık Hizmeti Alma Arasındaki İlişki

	İşleme		Kırma		Kırma-İşleme	
	n	%	n	%	n	%
Evet (alıyorum)	5	14.29	1	2.86	7	20.00
Hayır (almıyorum)	13	37.14	4	11.43	5	14.29
Toplam	18	51.43	5	14.29	12	34.29
Sonuç: P=0.165 ($\chi^2= 3.605$; SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin yapılan işlem ile danışmanlık hizmeti alma sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.56’da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin danışmanlık hizmeti alma durumu yapılan işlemlerden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani danışmanlık hizmeti alma işletmelerde yapılan işleme göre değişmemektedir.

Çizelge 5.57. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Faaliyet Şekli Arasındaki İlişki

	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
İç Piyasa	5	14.29	11	31.43
İç Piyasa ve İhracat	8	22.86	10	28.57
İhracat	0	0.00	1	2.86
Toplam	13	37.14	22	62.86
Sonuç: P= 0.684 (SD=2)				
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)				

İşletmelerin danışmanlık hizmeti alma durumu ile faaliyet şekli sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.57’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin faaliyet şekli danışmanlık hizmetlerinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani faaliyet şekli işletmelerde danışmanlık hizmeti alma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.58. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle İhracat Yapma Durumu Arasındaki İlişki

	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Yapıyor	8	22.86	11	31.43
Yapmıyor	5	14.29	11	31.43
Toplam	13	37.14	22	62.86
Sonuç: $P=0.508(\chi^2=0.438; SD=1)$				
İstatistik olarak önemli değildir ($p>0.05$)				

İşletmelerin danışmanlık hizmeti alma durumu ile faaliyet şekli (ihracat yapma durumu) sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.58’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin faaliyet şekli danışmanlık hizmetlerinden bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani faaliyet şekli işletmelerde danışmanlık hizmeti alma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.59. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Fındık Temin Etme Yöntemi Arasındaki İlişki

	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Nakit	12	34.29	20	57.14
Nakit-Emanet Alma	1	2.86	1	2.86
Cevap Yok	0	0.00	1	2.86
Toplam	13	37.14	22	62.86
Sonuç: $P=1.000 (SD=2)$				
İstatistik olarak önemli değildir ($p>0.05$)				

İşletmelerin danışmanlık hizmeti alma durumu ile fındık temin etme yöntemi sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.59’da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin fındık temin etme yöntemi danışmanlık hizmetlerinden bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani fındık temin etme yöntemi işletmelerde danışmanlık hizmeti alma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.60. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Üretimi Denetleme Yönetimi Arasındaki İlişki

	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Bizzat Gözlemleme	0	0.00	3	8.57
Bizzat Gözlemleme-Konusunda Uzman Kişilerce	1	2.86	0	0.00
Numune Alma	3	8.57	2	5.71
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme	5	14.29	14	40.00
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme-Konusunda Uzman Kişilerce	4	11.43	2	5.71
Numune Alma-Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	1	2.86
Toplam	13	37.14	22	62.86
Sonuç: P=0.121 (SD=5)				
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)				

İşletmelerin danışmanlık hizmeti alma durumu ile üretimi denetleme yöntemi sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.60'da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin üretimi denetlemenin danışmanlık hizmetlerinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani üretimi denetleme yöntemi işletmelerde danışmanlık hizmeti alma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.61. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle İşçilere Verilen Ücret Miktarı Arasındaki İlişki

	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Asgari Ücret	11	31.43	21	60.00
Asgari Ücret Fazlası	2	5.71	1	2.86
Toplam	13	37.14	22	62.86
Sonuç: P=0.278($\chi^2=1.177$; SD=1)				
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)				

İşletmelerin danışmanlık hizmeti alma durumu ile işçilere verilen ücret miktarı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.61'de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin işçilere verilen ücret miktarı danışmanlık hizmetlerinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani işçilere

verilen ücret miktarı işletmelerde danışmanlık hizmeti alma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.62. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Hizmet İçi Eğitim Verme Arasındaki İlişki

	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Evet (veriliyor)	13	37.14	20	57.14
Hayır (verilmiyor)	0	0.00	2	5.71
Toplam	13	37.14	22	62.86
Sonuç: P=0.519 (SD=1)				
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)				

İşletmelerin danışmanlık hizmeti alma durumu ile hizmet içi eğitim verme sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.62’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin hizmet içi eğitim vermeleri danışmanlık hizmetlerinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani hizmet içi eğitim verme işletmelerde danışmanlık hizmeti alma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.63. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Kalifiye Eleman Bulma Durumu Arasındaki İlişki

	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Evet (zorlanıyorum)	6	17.14	6	17.14
Hayır (zorlanmıyorum)	7	20.00	16	45.71
Toplam	13	37.14	22	62.86
Sonuç: P=0.258 ($\chi^2= 1.277$; SD=1)				
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)				

İşletmelerin danışmanlık hizmeti alma durumu ile kalifiye eleman bulmada zorlanıyor musunuz? sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.63’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin kalifiye eleman bulmakta zorlanma durumunun danışmanlık hizmetlerinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani kalifiye eleman bulma durumu işletmelerde danışmanlık hizmeti alma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.64. Faaliyet Şekli İle İşletmenizde Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki

	>50 Çok		10-50 Orta		<10 Az	
	n	%	n	%	n	%
İç piyasa	6	17.14	8	22.86	2	5.71
İç piyasa ve ihracat	3	8.57	11	31.43	4	11.43
İhracat	0	0.00	0	0.00	1	2.86
Toplam	9	25.71	19	54.29	7	20.00
Sonuç: P=0.241 (SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin faaliyet şekli ile işletmenizde çalışan kişi sayısı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.64’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin çalışan kişi sayısı faaliyet şeklinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani çalışan kişi sayısı işletmelerde faaliyet şekline göre değişmemektedir.

Çizelge 5.65. İhracat Yapma Durumu İle İşletmenizde Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki

	>50 Çok		10-50 Orta		<10 Az	
	n	%	n	%	n	%
Yapıyor	3	8.57	11	31.43	5	14.29
Yapmıyor	6	17.14	8	22.86	2	5.71
Toplam	9	25.71	19	54.29	7	20.00
Sonuç: P=0.277($\chi^2=2.566$; SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin faaliyet şekli (ihracat yapma durumu) ile işletmenizde çalışan kişi sayısı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.65’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin çalışan kişi sayısı faaliyet şeklinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani çalışan kişi sayısı işletmelerde faaliyet şekline göre değişmemektedir.

Çizelge 5.66. Fındık Temin Etme Yöntemi İle İşletmenizde Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki

	>50 Çok		10-50 Orta		<10 Az	
	n	%	n	%	n	%
Nakit	9	25.71	17	48.57	6	17.14
Nakit-Emanet alma	0	0.00	1	2.86	1	2.86
Cevap yok	0	0.00	1	2.86	0	0.00
Toplam	9	25.71	19	54.29	7	20.00
Sonuç: P=0.695(SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin fındık temin etme yöntemi ile işletmenizde çalışan kişi sayısı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.66'da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin çalışan kişi sayısı fındık temin etme yönteminden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani çalışan kişi sayısı işletmelerde fındık temin etme yöntemine göre değişmemektedir.

Çizelge 5.67. Üretimi Denetleme Yöntemi İle İşletmelerde Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki

	>50 Çok		10-50 Orta		<10 Az	
	n	%	n	%	n	%
Bizzat Gözlemleme	2	5.71	1	2.86	0	0.00
Bizzat Gözlemleme-Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	1	2.86	0	0.00
Numune Alma	0	0.00	3	8.57	2	5.71
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme	7	20.00	9	25.71	3	8.57
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme- Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	4	11.43	2	5.71
Numune Alma-Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	1	2.86	0	0.00
Toplam	9	25.71	19	54.29	7	20.00
Sonuç: P=0.383 (SD=10)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin üretimi denetleme yöntemi ile işletmelerde çalışan kişi sayısı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.67'de verilmiştir. Çizelge

incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin çalışan kişi sayısı üretimi denetleme yönteminden bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani çalışan kişi sayısı işletmelerde üretimi denetleme yöntemine göre değişmemektedir.

Çizelge 5.68. İşçilere Verilen Ücret Miktarı İle İşletmelerde Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki

	>50 Çok		10-50 Orta		<10 Az	
	n	%	n	%	n	%
Asgari ücret	9	25.71	19	54.29	4	11.43
Asgari ücret fazlası	0	0.00	0	0.00	3	8.57
Toplam	9	25.71	9	25.71	7	20.00
Sonuç: $P=0.005$ ($SD=2$)						
İstatistik olarak önemlidir ($p<0.01$)						

İşletmelerin işçilere verilen ücret miktarı ile işletmelerde çalışan kişi sayısı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.68’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin çalışan kişi sayısı işçilere verilen ücret miktarına bağımlı olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Yani çalışan kişi sayısı işletmelerde işçilere verilen ücret miktarına göre değişmektedir. Asgari ücret fazlasını 10 kişiden az çalışanı olan işletmeler vermektedirler.

Çizelge 5.69. İşletmede Verilen Hizmet İçi Eğitim İle Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki

	>50 Çok		10-50 Orta		<10 Az	
	n	%	n	%	n	%
Evet (veriliyor)	7	20.00	19	54.29	7	20.00
Hayır (verilmiyor)	2	5.71	0	0.00	0	0.00
Toplam	9	25.71	19	54.29	7	20.00
Sonuç: $P=0.096$ ($SD=2$)						
İstatistik olarak önemli değildir ($p>0.05$)						

İşletmelerde çalışanlara hizmet içi eğitim veriliyor mu? sorusu ile işletmelerde çalışan kişi sayısı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.69’da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin çalışan kişi sayısı, hizmet içi eğitim verme durumundan bağımsız olduğu görülmektedir. ($p>0.05$). Yani çalışan kişi sayısı işletmelerde hizmet içi eğitim verme durumuna göre

değişmemektedir. Sadece 50 işçiden fazla çalıştıran işletmelerin % 5.71'i çalışanlarına hizmet içi eğitim vermemektedir.

Çizelge 5.70. Kalifiye Eleman Bulma Durumu İle Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki

	>50 Çok		10-50 Orta		<10 Az	
	n	%	n	%	n	%
Evet (zorlanıyorum)	3	8.57	6	17.14	3	8.57
Hayır (zorlanmıyorum)	6	17.14	13	37.14	4	11.43
Toplam	9	25.71	19	54.29	7	20.00
Sonuç P=0.866 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin kalifiye eleman bulmada zorlanıyor musunuz? Sorusu ile işletmenizde çalışan kişi sayısı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.70'de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin çalışan kişi sayısının kalifiye eleman bulmada zorlanma durumunun bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani çalışan kişi sayısı işletmelerde kalifiye eleman bulma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.71. Danışmanlık Hizmeti Alma Durumu İle Çalışan Kişi Sayısı Arasındaki İlişki

	>50 Çok		10-50 Orta		<10 Az	
	n	%	n	%	n	%
Evet (alıyorum)	1	2.86	9	25.71	3	8.57
Hayır (almıyorum)	8	22.86	10	28.57	4	11.43
Toplam	9	25.71	19	54.29	7	20.00
Sonuç: P=0.132 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin danışmanlık hizmeti alıyor musunuz? Sorusu ile işletmenizde çalışan kişi sayısı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.71'de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin çalışan kişi sayısının danışmanlık hizmeti alma durumundan bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani çalışan kişi sayısı işletmelerde danışmanlık hizmeti alma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.72. Üretimde Kullanılan Teknoloji İle Çalışan Kişi Sayısı Arındaki İlişki

	>50 Çok		10-50 Orta		<10 Az	
	n	%	n	%	n	%
Geleneksel	1	2.86	2	5.71	1	2.86
Modern	4	11.43	12	34.29	5	14.29
Modern Teknolojiye Geçiş	4	11.43	5	14.29	1	2.86
Toplam	9	25.71	19	54.29	7	20.00
Sonuç: P=0.779 (SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin üretimde kullanılan teknoloji sorusu ile işletmenizde çalışan kişi sayısı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.72’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin çalışan kişi sayısı üretimde kullanılan teknolojinin bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani çalışan kişi sayısı işletmelerde üretimde kullanılan teknolojinin durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.73. İşletmelerde Yapılan İşlemler İle Çalışan Kişi Sayısı Arındaki İlişki

	>50 Çok		10-50 Orta		<10 Az	
	n	%	n	%	n	%
İşleme	9	25.71	5	14.29	4	11.43
Kırma	0	0.00	4	11.43	1	2.86
Kırma-İşleme	0	0.00	10	28.57	2	5.71
Toplam	9	25.71	19	54.29	7	20.00
Sonuç: P= 0.002(SD=4)						
İstatistik olarak önemlidir (p<0.01)						

İşletmelerin; işletmenizde hangi işlemler yapılmaktadır sorusu ile işletmenizde çalışan kişi sayısı sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.73’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin çalışan kişi sayısı ile yapılan işlemlerden bağımlı olduğu görülmektedir (p<0.05). Yani çalışan kişi sayısı işletmelerde yapılan işlemlere göre değişmektedir. 50 işçiden fazla çalıştıran işletmelerin kırma işlemi yapmadığı,%25.71’i sadece işleme faaliyetinde bulunmaktadır. 50 işçiden az çalıştıran işletmeler her üç işlemi de yaptığı görülmüştür.

Çizelge 5.74. Faaliyet Şekli İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arındaki İlişki

	>1000 Büyük		100-1000 Orta		<100 Küçük	
	n	%	n	%	n	%
İç Piyasa	6	17.14	4	11.43	6	17.14
İç Piyasa ve İhracat	3	8.57	5	14.29	10	28.57
İhracat	0	0.00	0	0.00	1	2.86
Toplam	9	25.71	9	25.71	17	48.57
Sonuç: P=0.563 (SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin faaliyet şekli sorusu ile yıllık ortalama üretim kapasiteniz ne kadar sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.74’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin ortalama üretim kapasitelerinin, faaliyet şeklinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani üretim kapasitesi işletmelerin faaliyet şekline göre değişmemektedir.

Çizelge 5.75. İhracat Yapma Durumu İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arındaki İlişki

	>1000 Büyük		100-1000 Orta		<100 Küçük	
	n	%	n	%	n	%
Yapıyor	3	8.57	5	14.29	11	31.43
Yapmıyor	6	17.14	4	11.43	6	17.14
Toplam	9	25.71	9	25.71	17	48.57
Sonuç: P=0.306 (SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin faaliyet şekli (ihracat yapma durumu) sorusu ile yıllık ortalama üretim kapasiteniz ne kadar sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.75’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin ortalama üretim kapasitelerinin, faaliyet şeklinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani üretim kapasitesi işletmelerin faaliyet şekline göre değişmemektedir.

Çizelge 5.76. Üretimde Kullanılan Teknoloji İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki

	>1000 Büyük		100-1000 Orta		<100 Küçük	
	n	%	n	%	n	%
Geleneksel	1	2.86	2	5.71	1	2.86
Modern	3	8.57	5	14.29	13	37.14
Modern Teknolojiye Geçiş	5	14.29	2	5.71	3	8.57
Toplam	9	25.71	9	25.71	17	48.57
Sonuç: P= 0.196 (SD=4)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin üretimde kullanılan teknoloji sorusu ile yıllık ortalama üretim kapasiteniz ne kadar sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.76’da verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin ortalama üretim kapasitelerinin, üretimde kullanılan teknolojiden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani üretim kapasitesi işletmelerin kullandıkları üretim teknolojisine göre değişmemektedir.

Çizelge 5.77. Fındık Temin Etme Yöntemi İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arasındaki İlişki

	>1000 Büyük		100-1000 Orta		<100 Küçük	
	n	%	n	%	n	%
Nakit	9	25.71	8	22.86	15	42.86
Nakit-Emanet alma	0	0.00	0	0.00	2	5.71
Cevap yok	0	0.00	1	2.86	0	0.00
Toplam	9	25.71	9	25.71	17	48.57
Sonuç: P=0.436 (SD=4)						

İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)

İşletmelerin fındık temin etme yöntemi sorusu ile yıllık ortalama üretim kapasiteniz ne kadar sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.77’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin ortalama üretim kapasitelerinin, fındık temin etme yönteminden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani üretim kapasitesi işletmelerin fındık temin etme yöntemlerine göre değişmemektedir.

Çizelge 5.78. Üretimi Denetleme Yöntemi İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arındaki İlişki

	>1000 Büyük		100-1000 Orta		<100 Küçük	
	n	%	n	%	n	%
Bizzat Gözlemleme	2	5.71	1	2.86	0	0.00
Bizzat Gözlemleme- Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	0	0.00	1	2.86
Numune Alma	0	0.00	1	2.86	4	11.43
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme	7	20.00	5	14.29	7	20.00
Numune Alma-Bizzat Gözlemleme- Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	1	2.86	5	14.29
Numune Alma-Konusunda Uzman Kişilerce	0	0.00	1	2.86	0	0.00
Toplam	9	25.71	9	25.71	17	48.57
Sonuç: P=0.096 (SD=10)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin üretimi denetleme yöntemi sorusu ile yıllık ortalama üretim kapasiteniz ne kadar sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.78’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin ortalama üretim kapasitelerinin, üretimi denetleme yöntemlerinden bağımsız olduğu görülmektedir (p>0.05). Yani üretim kapasitesi işletmelerin üretimi denetleme yöntemlerine göre değişmemektedir.

Çizelge 5.79. İşçilere Verilen Ücret Miktarı İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi arasındaki İlişki

	>1000 Büyük		100-1000 Orta		<100 Küçük	
	n	%	n	%	n	%
Asgari ücret	9	25.71	9	25.71	14	40.00
Asgari ücret fazlası	0	0.00	0	0.00	3	8.57
Toplam	9	25.71	9	25.71	17	48.57
Sonuç: P=0.416 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir (p>0.05)						

İşletmelerin işçilere verilen ücret miktarı sorusu ile yıllık ortalama üretim kapasiteniz ne kadar sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.79’da verilmiştir.

Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin ortalama üretim kapasitelerinin, işçilere verilen ücret miktarından bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani üretim kapasitesi işletmelerin işçilere verdikleri ücret miktarına göre değişmemektedir.

Çizelge 5.80. İşletmede Çalışanlara Hizmet İçi Eğitim Verme İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arındaki İlişki

	>1000 Büyük		100-1000 Orta		<100 Küçük	
	n	%	n	%	n	%
Evet (veriliyor)	7	20.00	9	25.71	17	48.57
Hayır (verilmiyor)	2	5.71	0	0.00	0	0.00
Toplam	9	25.71	9	25.71	17	48.57
Sonuç: P=0.121 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir ($p>0.05$)						

İşletmelerin çalışanlara hizmet içi eğitim veriliyor mu? sorusu ile yıllık ortalama üretim kapasiteniz ne kadar sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.80’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin ortalama üretim kapasitelerinin, çalışanlara hizmet içi eğitim verme durumundan bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani üretim kapasitesi işletmelerin hizmet içi eğitim verme durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.81. Kalifiye Eleman Bulmakta Zorlanma İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arındaki İlişki

	>1000 Büyük		100-1000 Orta		<100 Küçük	
	n	%	n	%	n	%
Evet (zorlanıyorum)	2	5.71	3	8.57	7	20.00
Hayır (zorlanmıyorum)	7	20.00	6	17.14	10	28.57
Toplam	9	25.71	9	25.71	17	48.57
Sonuç: P=0.614 (SD=2)						
İstatistik olarak önemli değildir ($p>0.05$)						

İşletmelerin kalifiye eleman bulmakta zorlanıyor musunuz? sorusu ile yıllık ortalama üretim kapasiteniz ne kadar sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.81’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin ortalama üretim kapasitelerinin, kalifiye eleman bulmada zorlanma durumundan

bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani üretim kapasitesi işletmelerin kalifiye eleman bulma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.82. Danışmanlık Hizmeti Alma İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arındaki İlişki

	>1000 Büyük		100-1000 Orta		<100 Küçük	
	n	%	n	%	n	%
Evet (alıyorum)	2	5.71	3	8.57	8	22.86
Hayır (almıyorum)	7	20.00	6	17.14	9	25.71
Toplam	9	25.71	9	25.71	17	48.57
Sonuç: $P=0.432$ ($SD=2$)						
İstatistik olarak önemli değildir ($p>0.05$)						

İşletmelerin danışmanlık hizmeti alıyor musunuz? sorusu ile yıllık ortalama üretim kapasiteniz ne kadar sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.82’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin ortalama üretim kapasitelerinin, danışmanlık hizmeti alma durumundan bağımsız olduğu görülmektedir ($p>0.05$). Yani üretim kapasitesi işletmelerin danışmanlık hizmeti alma durumuna göre değişmemektedir.

Çizelge 5.83. İşletmelerde Yapılan İşlemler İle Yıllık Ortalama Üretim Kapasitesi Arındaki İlişki

	>1000 Büyük		100-1000 Orta		<100 Küçük	
	n	%	n	%	n	%
İşleme	8	22.86	6	17.14	4	11.43
Kırma	0	0.00	2	5.71	3	8.57
Kırma-İşleme	1	2.86	1	2.86	10	28.57
Toplam	9	25.71	9	25.71	17	48.57
Sonuç: $P=0.005$ ($SD=4$)						
İstatistik olarak önemlidir ($p<0.01$)						

İşletmelerin; işletmenizde hangi işlemler yapılmaktadır sorusu ile yıllık ortalama üretim kapasiteniz ne kadar sorusuna ait frekans dağılımı ki-kare testi sonuçları çizelge 5.83’de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde, yapılan ki-kare testi sonucunda işletmelerin ortalama üretim kapasitelerinin, yapılan işlemlerin bağımlı olduğu görülmektedir

($p < 0.05$). Yani üretim kapasitesi işletmelerin yapılan işlemlere göre değişmektedir. Kırma işlemini büyük işletmelerin yapmadıkları, kırma - işleme işlemlerini orta ve küçük ölçekli işletmelerin yaptıkları görülmüştür.

6. SONUÇ

Giresun ilinde yoğun bir fındık üretimi yapılmaktadır. Coğrafi, iklim ve toprak özellikleri nedeniyle bu bölgede üretilen fındığın kendine özgü aroma, tat ve yağ oranları farklılık gösterdiğinden dünyada Giresun kalite fındık sınıfı oluşmuştur. Giresun fındığının bu özelliklerinden dolayı fındık kırma ve işleme sanayisinde gelişmeler göstermiştir. Giresun'da fındık, yaklaşık yılda 150 milyon dolarlık ihracatıyla çok önemli bir tarım ürünüdür. Ancak yeterli katma değeri verilemeden, büyük miktarı iç fındık olarak ihraç edildiğinden gerek iç gerekse dış pazarda yeterli düzeyde gelir getirmemektedir. Ayrıca fındık, kıran ve işleyen bu işletmelerin mevcut durumu hakkında yeterli bilimsel çalışmalar da yapılmamıştır. Bu eksikliği gidermek, mevcut durumu analiz etmek amacıyla Giresun İlinde fındık işleyen ve pazarlayan işletmelerin yapısal özellikleri anket çalışmaları yapılarak incelenmiş ve bilimsel metodlarla değerlendirilerek mevcut durum ortaya çıkarılmıştır.

İncelenen işletmelerin %80'nin şirketleşerek faaliyetlerini sürdürdüğü geri kalanının ise bireysel olarak faaliyet gösterdiği belirlenmiştir. İşletmelerin %60'ının sahipleri tarafından yönetildikleri, %40'nın ise dışarıdan yönetici atanmak suretiyle yönettikleri tespit edilmiştir. Bu yöneticilerin %60'nın lisans mezunu olduğu, ihracat yapan işletmeler yönetici olarak daha çok eğitimli kişileri tercih ettiği belirlenmiştir.

İşletmelerin personel özellikleri incelendiğinde 10-50kişi çalıştıran işletmelerin oranı %54.29 iken, 50 kişiden fazla çalıştıran işletmelerin oranı %20' dir. Fındık üreten ve pazarlayan işletmelerin genelde orta büyüklükte işletmeler olduğu tespit edilmiştir.

İşletmelerin %60'ı şehir merkezlerinde faaliyetlerini sürdürdüğü, sanayi ve organize sanayi bölgelerinde faaliyette bulunanların oranının sadece %25.71'olduğu belirlenmiştir. Uzun yıllar önce şehir merkezinde kurulan işletmelerin organize sanayi bölgelerine geçmediği belirlenmiştir. İşletmelerin şehir merkezlerinden sanayi bölgelerine taşınmalarını teşvik edici tedbirler geliştirilerek uygulamaya konulması bu süreci hızlandıracaktır.

Çalışmada işletmelerin fındığın tamamına yakını peşin olarak aldığı, emanet alımın daha çok manav ile üretici arasında olduğu belirlenmiştir. İşletmelerin %80'nin malzeme ve hammadde alımı konusunda sıkıntı yaşamadığı tespit edilmiştir.

İşletmelerin %14.29'u sadece kırma yapmaktadır. Diğer işletmeler kırma ve işleme faaliyetlerini birlikte yapmaktadırlar. İhracat yapan işletmelerin daha çok kırılmış ürün

olarak işleme yaptıktan sonra ihracat yapmaktadırlar. Bu durum ihracatçı firmalarına işgücü tasarrufu, kısa bir sürede ihracat yapma imkanı gibi avantajlar sağladığından tercih edildiği sonucuna varılmıştır.

İşletmeler müşteri bağlantılarını aracı kurumlar, fuarlar, müşteri tavsiyeleri, yurt dışı seyahatler ve bayiler aracılığı ile yapmaktadır. İşletmelerin pazar bulma konusunda dörtte üçünün sıkıntı yaşamadığı görülmüş, sıkıntı çeken işletmelerin ise daha çok üretim kapasitesi düşük ve iç piyasa yönelik üretim yapan işletmeler olduğu belirlenmiştir. İşletmelerin %72.44'ü pazar araştırması yapmaktadır. İşletmelerin büyüyebilmeleri ve pazarlama faaliyetlerini artırması için pazar araştırmasının yapılması yararlı olacaktır. Pazarlama konusunda sıkıntı yaşayan işletmelerin hedef tüketici taleplerinin araştırılması konusuna önem verebilirler. Böylece işletmelerin pazarlama imkânları artırılabilir.

İşletmeler, üretimde %90'nına yakını modern teknoloji kullandığı veya geçiş aşamasında olduğu,%10'luk kısmının geleneksel üretim modeli ile üretim yaptığı belirlenmiştir. İhracat amaçlı üretim yapan işletmelerin alıcı ülke taleplerine göre üretim teknolojilerini yenileme mecburiyeti modern teknoloji kullanımı her geçen gün artmaktadır. Bu geçişi hızlandırmak için firmalara teknoloji yenileme desteği verilmelidir.

İhracat yapan işletmelerin tamamına yakını kalite sertifikalarına sahip olduğu ihracat yapmayanların sertifikalaşma oranlarının %40 olduğu belirlenmiştir. Fındığın ihracat ürünü olması, dünya ticaretinde gıda güvenliği ve kalitesi gibi unsurların ön plana çıkması nedeniyle kalite yönetim sistemlerinin işletmelerde yaygınlaştırılması ve istenilen standartlar da üretim yapılması teşvik edilmelidir.

İşletmelerin,%90'nüretimini numune olarak denetlediği ve üretiminin %75'i Almanya'ya yaptığı belirlenmiştir. 2014 yılında AB ülkelerine yapılan toplam ihracat gelirinin117 milyon dolar olduğu, ihracatın tamamına yakınının karayolu ile yapıldığı çalışmamız sonucunda belirlenmiştir.

İşletmelerin %91.43'ü elemanlarını asgari ücret karşılığında çalıştırmaktadır. İhracat yapan üç işletme çalışanlarına asgari ücretten fazla ücret ödemektedir. İşletmelerin %94.29 oranında çalışanlarına hizmet içi eğitim vermektedirler. İşletmelerin %65.71' kalifiye eleman bulmakta zorlanmamaktadırlar. İşletmelerin kalifiye eleman bulmada

zorlanmamaları ve çalışanlarına düzenli olarak eğitim vermeleri üretimde kalite standardını artıracaktır.

İşletmelerin %88.57'nin kredi kullanabilmektedir. İşletmelerin %54.29'u devlet yatırım desteklerinden yararlanmışlardır. Diğer işletmelerin yatırım desteklerinden yeterince yararlanamadıkları görülmüştür. Bunun için teşvik ve desteklerden daha fazla yararlanmayı sağlayacak yöntemler geliştirilerek destek almayan işletmelerin destek almaları sağlanabilir. Böylece işletmeler arasındaki rekabet ortamı da uygun hale getirilebileceği kanaatine varılmıştır.

İşletmeler işyeri büyüklüklerini yeterli görmüşlerdir. İşletmelerin tamamına yakını üretimi planlı yapmaktadır. İşletmeler üretim kapasitelerini %82.86 oranında yeterli görmüşlerdir. İşletmelerin %62.86'ı danışmanlık hizmeti almamışlardır. İşletmelerin çalışma konuları ile ilgili işlerini daha kolay yapmaları, değişen şartlara ve yeniliklere hızlı uyum sağlamak amacıyla profesyonel kişilerden veya işletmelerden danışmanlık desteği almaları işletmelerin kendi yararlarına olacaktır.

İşletmelerin %48.58'i reklam yapmaktadır. %22.86'ı hiç reklam yapmamaktadır. Reklamın daha fazla işletme tarafından yapılması sağlanırsa daha çok tüketiciye ulaşılmış olur. Bunun sonunda markalaşma ve rekabet artar dolayısıyla kaliteli üretim yapılmış olur.

Yine işletmelerin sadece %40'ı araştırma geliştirme faaliyetlerinde bulunmuştur. Bu sektörde yeterli AR-GE çalışması yapılmadığı görülmüştür. Bunun sonucunda yeterli yeni ürün çeşidi üretilmemiştir. AR-GE çalışmaları finanse edilerek TUBITAK, Fındık Araştırma Enstitüsü gibi kuruluşlarla işbirliğine gidilmelidir. Ürün çeşitlenmesine gidilmediği takdirde, tüketicilerin yeni ürün talepleri karşılanamayacaktır. Bu durum işletmelerin rekabet gücünü zayıflatacağından pazar payını da her geçen gün küçülecektir.

İşletmelerin %48.57'i Fiskobirlik'in faaliyetlerini yeterli görmemektedirler. %31.43'ü Ticaret Borsalarının fındık sektörü ile ilgili fonksiyonunu yerine getirmediğini, %40'ı hükümet politikalarını yeterli bulmaktadır. İşletmelerin %45.71'nin lisanslı depoculuk hakkında bilgilerinin olmadığı, %34.28'de faaliyetlerini yetersiz bulmaktadır.

İşletmelerin ihracat için fındık alımını etkileyen en önemli faktörün fiyat olduğu anlaşılmıştır.

İşletmeler ihracatta; fındığın dünyaya tanıtımı, kalitesi, aflatoksin miktarı, ihracat destekleri, ürünün müşteriye zamanında teslimi birinci derecede önemli olarak görmüşlerdir. Sağlık standartlarına uyum, ambalajlama ile ilgili imaj, ülkenin fındık politikası, bürokrasinin olumsuz etkileri, çalışanların eğitim düzeyi ikinci derecede önemli görülmüştür. Ülke imajı, bürokrasinin olumsuz etkileri, şirketlerin birlikte hareket etmeleri ve bireysel pazar araştırmaları fındık ihracatında en önemsiz faktörler olarak sıralanmıştır.

İhracat yapan (%88.67) ile yapmayan (%88.74) işletmelerin maliyet kalemleri içinde en fazla maliyet giderlerini fındık alımı oluşturmuştur. İhracat yapan işletmelerde ikinci sırayı %3.15 ile sigorta ve navlun giderleri alırken, ihracat yapmayan işletmelerde ikinci sırayı %4.31 ile kırma işlemi almıştır. İhracat yapmayan işletmelerde personel giderleri ihracat yapan işletmelere göre daha fazladır. Maliyetler arasında en çok yer tutan işçi ücretleri ile SGK ödemeleri ve vergiler işletmeleri zorlayan önemli maliyetler olarak görülmektedir. İşletmeler maliyet kalemleri içinde en az harcamayı tanıtım, reklam ve promosyon için yaptıkları sonucuna varılmıştır.

İşletmelerin %68.57'i üretimde arz ve talep dengesinin devlet tarafından düzenlenmesi yönünde talepleri olmuştur. Buna ilave olarak işletmelerin %65.71'i devlet tarafından finans desteği sağlanmasını istemişlerdir. İşletmelerin %25.71 ihracat fonunun kaldırılmasını belirtmişlerdir. İşletmeler ihracatın gelişimi için üreticiye yapılan desteklerin devam etmesini önemli görmüştür. İşletmelerin fındık sektörüne yönelik devletten beklentileri %77.14'ü fındık bahçelerinin gençleştirilmesi ve ilaç, gübre vs. sübvansiyonlarına devam edilmesi yönündedir. İşletmelerin %60'ı yanlış hükümet politikaları olarak gerçek ve küçük fındık üreticilerinin korunmaması, bölgesel farklılıkların dikkate alınmaması, olarak görmüşlerdir.

İşletmeler ihracat yaparken en fazla zorlandıkları konular olarak %51.43 ile ülkeler arası sınır geçişlerinde yaşanan sıkıntılar ve gecikmeler olarak belirtmişlerdir. İşletmeler ticaret borsası ile ilgili olarak dünya fındık piyasasında etkili olmasını ve reklam faaliyetlerinde bulunmasını istemektedir.

Giresun İlinde faaliyet gösteren fındık işleyen ve pazarlayan işletmeleri genel olarak değerlendirildiğinde; işletmelerin, ihracat yapma durumu ile kullandığı teknoloji, çalışanlara verilen ücret, yapılan işlem, çalışan sayısı ve üretim kapasitesi arasında ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

İhracat yapan işletmelerin, modern teknolojiyi kullanma eğilimleri daha fazla olduğu, on kişiden daha az işçi çalıştıran işletmelerin çalışanlarına asgari ücretin üzerinde ücret verdiği, faaliyet olarak elli işçiden fazla çalıştıran ve üretim kapasitesi büyük olan işletmelerin fındık işleme işlemini yaptıkları, orta ve küçük ölçekli işletmelerin kırma işlemini yaptıkları tespit edilmiştir.

Giresun İlinde fındık işleyen ve pazarlayan işletmelerin yapısal özellikleri incelenmiş ve karşılaştıkları sorunlar tespit edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda işletmelerin modern teknolojiye geçmeleri, reklam faaliyetlerini artırmaları, AR-GE çalışmalarına önem vermeleri, işletmelerin sanayi bölgelerine taşınmaları ve kalite sertifikalarına sahip olmaları halinde ihracat imkanlarının artacağı, maliyetlerin azalacağı sonucuna varılmıştır. İşletmelerin fındık sektörü için yukarıda belirtilen hususlarla ilgili olarak işletmelere devlet tarafından yapılacak düzenlemeler ve üretilecek yeni politikalar bu sorunlara çözüm olabilir.

KAYNAKLAR

- Anonim, 2011. Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, Fiskobirlik Fındık Sektör Raporu, Giresun 2011
- Anonim, 2013a. 2013 Yılı Fındık Raporu. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, Ankara
- Anonim, 2013b. 2013 Yılı Fındık Sektör Raporu, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, Ankara
- Anonim, 2013c. Fındık İşleme Sanayi Üzerine Bir Değerlendirme. Fındık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, [www. Fındık Arastirma @ gthb.gov.tr](http://www.fındık-arastirma@ghb.gov.tr)_ (Erişim Tarihi: 16.01.2015).
- Anonim, 2014a. Fındık Sektöründeki Sorunlar Yeni Nesil Çözüm Önerileri. Ordu Ticaret Borsası, Ordu.
- Anonim, 2014b. Fındık Çalıştayı Sonuç Raporu. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, Trabzon
- Anonim, 2014c. Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023) Tarım Sektör Raporu, 2014 Yılı, 2. Dönem, Ankara
- Anonim, 2014ç. Giresun Fındık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Giresun
<http://arastirma.tarim.gov.tr/findik>(Erişim Tarihi: 10.01.2016).
- Anonim, 2014d. Giresun İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Giresun
[http://giresun.tarim.gov.tr/-](http://giresun.tarim.gov.tr/) (Erişim Tarihi: 02.11.2015).
- Anonim, 2015a. Fiskobirlik İstatistikler, [http://www.fiskobirlik.org.tr/-](http://www.fiskobirlik.org.tr/)(Erişim Tarihi: 02.12.2015).
- Anonim, 2015b.Giresun Ticaret Borsası, İstatistik, Giresun.
[http://www.giresuntb.org.tr/-](http://www.giresuntb.org.tr/) (Erişim Tarihi: 02.12.2015).
- Anonim, 2015c.FAO, Foodand Agriculture Organization (Gıda ve Tarım Örgütü), [www. fao.org](http://www.fao.org) (Erişim Tarihi: 05.01.2016).
- Anonim, 2015ç. Giresun İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Giresun
[http://giresun.tarim.gov.tr/-](http://giresun.tarim.gov.tr/) (Erişim Tarihi: 05.01.2016).
- Anonim, 2015d. Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Ankara [https://ggbs. Tarım . gov. tr](https://ggbs.tarim.gov.tr/)-(Erişim Tarihi: 12.10.2015).
- Anonim, 2015e. İhracat İstatistikleri. Karadeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği www.kib.org.tr- (Erişim Tarihi: 05.01.2016).
- Anonim, 2015f. Belgeler, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü,
[http://www.tmo.gov.tr/-](http://www.tmo.gov.tr/) (Erişim Tarihi: 02.12.2015).
- Anonim, 2015g. Türkiye İstatistik Kurumu www.tuik.gov.tr-(Erişim Tarihi: 11.01.2016).
- Anonim, 2015h.GiresunValiliği, Giresun

- Anonim, 2015ı. Fındık. Poyraz Fındık Entegre A.Ş., Ordu,
<http://www.poyrazpoyraz.com.tr-> (Erişim Tarihi: 02.12.2015).
- Anonim, 2016a. İl Gıda Tarım ve Havyacılık Müdürlüğü Kayıtları, Giresun.
- Anonim, 2016b. Ticaret Ticaret ve Sanayi Odası Kayıtları, Giresun.
- Anonim, 2016c. İl Nüfus Müdürlüğü Kayıtları, Giresun.
- Anonim, 2016d. Giresun Valiliği, Giresun
- Anonim, 2016e. Türkiye İstatistik Kurumu www.tuik.gov.tr-(Erişim Tarihi:22.01.2016).
- Anonim, 2015f. İhracat İstatistikleri. Karadeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği www.kib.org.tr- (Erişim Tarihi:11.01.2016).
- Aktaş, E., Yurdakul, O., 2001. Türkiye’de Un Sanayi Sektörünün Analizi. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt no: 8, Sayı no: 8, Adana.
- Baltacı, S., 1996. Tekirdağ İlinde Un Sanayinin Ekonomik Yapısı ve Sorunları, Trakya Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ.
- Bülbül, M., 1996. Türkiye’de Gıda Sanayinin Tarıma Dayalı Sanayi İçerisindeki Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri, Türkiye 2. Tarım Ekonomisi Kongresi Bildiri Kitabı, Cilt 1, Adana.
- Çamoğlu, S., Saka, G., 2011. Türkiye Fındık İhracat Piyasasında Dış Ticareti Etkileyen Faktörlerin Analizi, Ordu
- Çinpolat, F., 2006. Tokat İli Sanayi İşletmelerinin Mevcut Durumu, Faaliyetleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat.
- Esengün, K. ve Akay, M., 1997. Tokat İli Merkez İlçedeki Tarıma Dayalı Sanayi, İşletmelerin Yapısal Özellikleri, Faaliyetleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No:22, Araştırma Serisi:2, Tokat.
- Gianessi, L. and Ashley Willams, Turkey Hazelnut Producer Thanks to Insecticides, International pesticide benefits Case study No. 58, May 2012.
- Karkacıer, O., 2001. Tokat İli Tarıma Dayalı Sanayi Sektörünün Yapısal Analizi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No:57, Araştırma Serisi No:18, Tokat.
- Kızılaslan H. ve Kösal, Ö.F., 2013. Kocaeli Merkez İlçede Un ve Unlu Ürünler Sanayisinin Yapısal Özellikleri, Üretim ve Pazarlama Sorunları. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Bilimsel Araştırma Dergisi, 2, 2013. Tokat.
- Küçükongar, M., 2001. Konya İlinde Un ve Un Mamulleri Sanayisinin Yapısı, Sorunları, Çözüm Önerileri ve Gıda Sanayisi İçerisindeki Yeri, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Özdemir, S., 2005, Tekirdağ İlinde Unlu Mamul Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerin Pazarlama Yapılarının İncelenmesi, Trakya Üniversitesi, Tekirdağ.

- Özgener, Ş., 2003. Büyüme Sürecindeki Kobi'lerin Yönetim ve Organizasyon Sorunları: Nevşehir Un Sanayi Örneği. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (Sayı:20, Ocak-Haziran 2003),ss.137-161.
- Sağlam, B., 2010. Uluslararası Tarımsal Ürün Pazarlaması, Türkiye Yaş Meyve İhracatı Üzerine Bir Araştırma, (Yüksek Lisans Tezi),Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Bölümü, İzmir.
- Saka, G., 2013. Türkiye’de Fındık Dış Ticareti, Sektör Yapısı ve sorunları. (Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Ordu.
- Savran, H.E.,2008. Giresun İli Fındık İşleme Sanayinin İhtiyaç Analizi. Fındık Araştırma İstasyonu Müdürlüğü, Giresun.
- Scott, J.J.2000.Commercial Hazelnuts in Minnesota, Regents Of TheUniversity of Minnesota, USA.
- Sıray, E.,2013. Giresun İlinde Fındık Yetiştiren İşletmelerin Ekonomik Analizi, Üretim ve Pazarlama Sorunlarının Belirlenmesi. TAGEM Sonuç Raporu, Giresun.
- Spaulding, A.D., et al. 2008.Impact of a new price support policy of the Turkish hazelnut industry.Proceedings of the 7th International Congress on hazelnuts.Acta Hort.845.
- Tahhuşoğlu, Ö., 2007. Hatay İlinde Yaş Sebze ve Meyve Dış Satımının Yapısı ve Geliştirme Olanakları. (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım ekonomisi, Adana.
- Tanrıvermiş, H., 2006. Karadeniz Bölgesinde Tarımsal Yapı, Gelişme Eğilimleri, Sorunlar ve Yapısal Dönüşüm Olanakları, 3. Milli Fındık Şurası, Giresun.
- Topçuoğlu, N., 2006. Fındık Raporu, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

AdıSoyadı : Ali Galip ÇAKIR
DoğumTarihiveYeri : 23.10.1966- Giresun
MedeniHali :Evli
YabancıDili : İngilizce
Telefon :0544 310 25 50
e-mail :aligalipcakir28@hotmail.com

Eğitim

Derece	EğitimBirimi	MezuniyetTarihi
Lisans	GaziosmanpaşaÜniversitesi ZiraatFakültesi TarımEkonomisiBölümü	2000
Önlisans	AnadoluÜniversitesiAÖF TarımÖnlisans	1996
Lise	ErzincanZiraatMeslekLisesi	1984

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2001-2016	Giresun İl GıdaTarımveHayvancılıkMüd.	ZiraatMühendisi
1997-2001	TokatMeyvecilikÜretmeİstasyonuMüd.	Zir.Teknisyeni/Müh.
1990-1997	Çorum İl GıdaTarımveHayvancılıkMüd.	ZiraatTeknisyeni